

Disputatio inauguralis medica de angina / [Simon Andreas Becker].

Contributors

Becker, Simon Andreas, active 1676-1678.
Crause, Rudolf Wilhelm, 1642-1718.
Universität Jena.

Publication/Creation

Jenae : Typis Samuelis Krebsii, [1678]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/zpf8qm6k>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

SUMMO ARCHIATRO BENEDICENTE!

DISPUTATIO INAUGURALIS

MEDICA

DE

ANGINA,

Quam

Autoritate & Suffragio

MAGNIFICI SENATUS ASCLEPIADEI

in illustri Academia JENENSI,

PRÆSIDE

DECANO FACULTATIS SPECTATISSIMO,

DN. RUDOLPHO WILHELMO

Grauß /

Phil. ac Med. Doct. Practicæ & Chymicæ

Profess. Publ. Ordinario, ac Seniore gravissimo,

necnon S. R. I. Academ. Naturæ Curiosorum

Collega primario,

Domino Patrono & Præceptore suo colendisimo,

PRO LICENTIA

DOCTORIS MEDICI Honores, Privilegia & Insignia

solenniter more Majorum obtinendi,

publico examini subijciet

SIMON ANDREAS BECKERUS,

Hallensis Saxo.

In Auditorio Majori

ad d. XVI. Martii horis pro- & pomerid. A. O. R. M DC LXXVIII.

J E N Æ,

Typis SAMUELIS KREBSII.

REVERENDISSIMO. SERENISSIMO.
CELSISSIMOQUE.

PRINCIPI. AC. DOMINO.

DN. AUGUSTO.

ARCHIEPISCOPATUS. MAG-
DEBURGENSIS. POSTULATO.

ADMINISTRATORI.

PRIMATI. GERMANIÆ.

DUCI. SAXONIÆ. JULIACI. CLIVIÆ. ET. MONTIUM.

LANDGRAVIO. THURINGIÆ.

MARCHIONI. MISNIÆ. AC. SUPERIORIS. INFE-

RIORISQUE. LUSATIÆ.

COMITI. DE. MARCA. RAVENSBURG. ET. BARBY.

DYNASTÆ. IN. RAVENSTEIN.

PATRI. PATRIÆ. AUGUSTISSIMO.

PRINCIPI.

PIO. JUSTO. PACIFICO.

DOMINO. SUO. CLEMENTIS-

SIMO.

HOC. INAUGURALE. SPECIMEN.

SACRUM. ESSE. JUBET.

REVERENDISSIMÆ. ET. SERENISSIMÆ

EJUSDEM. CELSITUDINIS.

SUBJECTISSIMUS.

SIMON. ANDREAS. BECKERUS.

HALL. SAXO.

Acclamations Votivæ

Patronorum quorundam & Fautorum in Patria.

Dulce laboris onus, sequitur quod dulce brabéum,
Gratulor hanc Laurum, Laurus honorqve favent.

*Nobil. & Clarissim. Dn. Candidat.
scribeb. Hall. Saxon.*

In tesseram Amicitie & infucati amoris

Johannes Sieboldt / M. D.

*Archiater Saxo Magdeburg. Physic. Provincial.
Gymnas. August. P. & Alumnor. Ducal.
Academ. Inspector.*

ANGINA, pestis illa, faucium prensos
angens meatus, spiritumqve precludens
properè ruentem, cernitur satis dira,
tuo libello perniciousis causas
hic eruente; nec tamen potestate
vagatur illa liberâ, salutisq;
medicamen ipse Tu simul bonum tradis
BECKERE, felix Candidate, surgenti
animæ recludens in viam viam. Fallor?
an sic recludis maximum tibi campum
tuæq; famæ, quò meet? mees gressu
graduq; felix, patriæq; post profis!

gratulabundus scrib.

Christophorus Naui / D.

Hallensium Physicus Ord.

Seneca in Epistol.

peregrinatio non facit Medicum, non Oratorem, nulla ars loco discitur.

Orbis urbes angulosqve, patriæqve disitos
permeare rite certè possumus latè locos,

Sole possumus remoto maximè calefcere,
lege vulgi si relicta commodè calefcimus.

Ille verò vanus aufus, ille turpis aufus est,
qvo putamus fat fecisse, pulchra si percurrimus
urbium locata tecta, siqve muros cernimus;
qvo videre, qvo referre perstudemus unicè,
qvid coloris, qvid favoris, qvid nitoris præbeant
turba, terra, turris, ora, qvidvè consvetudinis;
interim parum tenentes, sparta nostra qvæ jubet.

Error ille, lusus ille, lapsus ille mentium est,
mente rudes, mente tardi qvo Parentes linqvimus
certa maximo meatu commeantes per loca,
nec valemus interesse cœtibus prudentium
in sciiqve turbidiqve plurimâ dementiâ;
qvo putamus haud potesse patriam perqvirere,
nos quod instruat benignè, qvoqve multis profumus.
Error ille: nulla namqve pars *loco perdiscitur*
arsque nulla, nulla certè; mente cuncta prendimus.

Rectus ergo, pulcher ergo, quem premis callem pede,
Suavis ô Affinis, ipse quem Machaon deamat.
Scilicet mentem revisis, hancqve pulchrè præparas,
Orbis anteqvam remotos angulos perambules.
Myrrha, *Singultusq;* testis, testis *Angina* dolor,
testis est lucerna noctis de tuis conatibus.
Jena laudat, laudat *Halla*, laudat alma *Lipsia*.

Unus ipse, trinus ipse, Summus hujus Arbiter
Universi, qvæso, cunctos dirigat gressus tuos.
Sic abibis, sic redibis, sic eris prosperrimus,
sic valebis, nec nocebis, sicqve cunctis proderis!

*Ita Nobilissimi DNI Doctorandi, Affinis atq; Fauto-
suavisissimi, meritissimis honoribus ac propedien-
futuris peregrinationibus priscum felix ac fau-
stum acclamat*

Dietericus Gebhardus Walburger / 1



PRÆLOQVIUM.

Vitam & famam pari passu ambulare, in vulgari dicitur verbo; neque id injustè: cum Vir bonus, estimationem suam nomenque honestum pensi habens, utriusque jacturam pariter æstimet; imò hujus vel defendendæ vel ampliandæ etiam gratiâ vitæ ipsius sæpè prodigus sit.

A verò haud aberrabit ille, qui verbulo mutato *Vitam & Respirationem pari passu ambulare* asseret. Hujus enim quanta sit necessitas ad motum sanguinis circularem conservandum, à cujus perennitate vitæ salus dependet, vel me tacente experientia ipsa loquitur.

Antalcides Sophista cuidam, Herculis encomium recitare studenti, respondisse fertur olim: Quis illum vituperat? Supervacaneum existimans in eo laudando insumere operam, quem uno ore prædicarent omnes. Vereor, ne si in demonstranda respirationis necessitate & utilitate jam operosus essem, alter mihi objiceret: Quis hæc negat?

Quò nobilior verò hujus usus, eò periculosior læsio, & gravior inde resultans noxa est; sive affectis partibus principaliter ipsi inservientibus intercipiatur respiratio, ut in peripneumonia; sive occluso ductu, per quem aër meare ac remeare debet, ut in angina; seu impedito ob influxum spirituum denegatum motu thoracis, ut in apoplexia forti; seu quacunq̃ue demum de causa contingat hæc difficultas.

Quilibet ex his affectus peculiari dissertatione dignus est; placuit tamen hæc vice, ubi **JUSSU GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ SPECIMEN INAUGURALE** mihi producendum in publicum, tractandam seligere **ANGINAM**, affectum faucium, ut *Magnus Rolfincius* vocat, celebrem, & si strangulationem, quâ interimit, spectes, maximè crudelem; ac quomodo citam, tutam & jucundam, miserrimo hoc malo afflictis ferre possimus opem, brevibus monstrare.

Romani olim Dea, Angerona dictæ, sacra instituisse feruntur, cum anginâ pestilenti omne genus animalium interiret; cujus Numen etiam miseri his in casibus implorârunt. Nos, qui ex Sacris literis de abominanda hac Idolomania ejusque vanitate meliora edocti sumus, hanc gentilium cœcitatem deploramus, & potius à calamitatibus morbisque variis pressi ad illum confugimus, qui & ipse in Verbo suo Medicum nostrum se salutatur, & quamdiu in terris his ambulavit, non animarum modò salutem promovit, sed & corporum sanitatem multis miraculosè restituit.

Idem Summus Archiater conatibus meis, his æquè ac futuris, ex alto clementer benedicat, ut felici semper successo, exoptatoque eventu coronentur.

§. I. ANGINÆ *natales* more recepto prius consideraturi, diversas Autorum opiniones offendimus, dum *alii à Latinorum angō* deducunt, eò quod fauces ac ægros angat suffocatione: *alii verò ab augendo*, ob tumorem, quem in partibus affectis, hinc auctis, excitat. Sunt tamen, qui à *Græcorum ἀγγώνη* dictam putant, quod laqueum vel suspendium significat, & ab ἀγγω (unde & juxta hos Latinorum angō,) strangulo, suffoco, derivatur, ut ita unâ eademque voce, ἀγγώνη nempe, & morbum nostrum & suspendium Græci vocârint, teste *Jos. de Aromat. Tr. de rabie contag. p. 43.* quoniam idem ferè experiantur fatum anginosi, quod scelerati homines, quùm injecto circa collum laqueo strangulantur. Hinc cum verbum ἀπήγξατο & de Judæ proditoris interitu *Matth. 27. v. 5.* & de Achitophelis morte *2. Samuel. 17. v. 23.* à LXX. adhibeatur, dubitant nonnulli, laqueone & suspendio sibimetipsis vitam eripuerint isti, an potius ex mœrore affectu nostro extincti sint; de quâ controversia, cum nostri instituti non sit, evolvantur *Fessel. Adversar. Sacr. lib. I. c. XI. p. 63.* & *Dilherr in dem Leben Jesu und seiner Jünger. p. 634.*

§. II. In *Græcorum*, præsertim recentiorum, scriptis varia occurrunt vocabula, sc. *κυνάγχη* & *συνάγχη* (quæ etiam ab *Hippocrate* in masculina terminatione usurpantur) item *παργκυνάγχη* & *παργσυνάγχη*, quibus Anginæ species exprimere voluerunt. Sed cum speculationibus hæc magis innitantur, quàm Praxi; meritò hanc de literis contentionem, tanquam minùs utilem, cum *Galeno 3. progn. text. 18. § 4. de vict. mt. text. 30.* parvi facimus. Interim qui de hisce deno-

denominationibus quædam nosse avet, adeat *Sennert. lib. 11. Prax. part. 1. c. 24. p. 91. & 95.* Apud *Latinos* duo præcipuè occurrunt nomina, *Angina & Prunella*, à quo posteriori herbæ aliàs notæ, *Prunellæ* vel *Brunellæ*, nomen inditum ajunt, quod huic affectui præ aliis omnibus conferre creditur, sicut & apud *Chymicos* Θ cum Δ paratum ob eundem effectum Θ & lapis *Prunellæ* audit; vid. *Sylv. lib. 1. Prax. c. 29. §. 84. & 85. p. 448.* Ab aliis vocatur *morbus suffocans, anginosa passio, præfocans abscessus, gutturis tumor &c.* Barbarum verò vocabulum est *Squinantia*, unde procul dubio *Italorum* *la Schinancia* & *Hispanorum* *Esquinancia* deducta. A puniceo-nigricante seu fusco lingvæ colore *Germanis* communiter audit *die Bräune* / cui *Latinorum* *fuscedo* respondet, & eo ipso cum morbo *Hungarico* à nonnullis confunditur, quod in eo *angina*, ceu *fidus comes*, frequens adsit; Specialius vocabulum est *die Herßbräune* / de quo §. 16. Dicitur etiam *das Halsgeschwür* / & à *Dilberro* *die Rehlucht*.

§. III. Quamvis verò, si vim vocis ac derivationem consideres, omnis suffocatio *Angina* saluari possit, ex usu tamen loquendi propriè & in specie illa hoc titulo gaudet, quæ salvis *thorace & pulmonibus* faucium inflammatione affligit. Hinc *anginam notham* ex *Veterum* mente talem, quasi scilicet absque inflammatione faucium ea contingeret, nullam agnoscimus, quum in illa quoque ejus præsentiam ex propriis ipsorum verbis §. 6. evicerimus. Videtur quidem *Hippocrates 6. epid. sect. 7. t. 1.* inter faucium inflammationem & *anginam* distingvere, acquiescimus tamen in accurata explicatione *Sennerti l. c.* unicum hoc monentes, nec inflammationi aliarum oris partium *anginæ, nothæ* licet, nomen tribui posse, si propriè magis loqui placeat.

§. IV. Commodè hæc ipsa describitur, quod sit *Faucium angustia*, *deglutitione ac respiratione magis vel minus difficili*, aliisq; symptomatibus molesta, ab inflammatione earundem dependens. *Angustiam* adesse vox ipsa innuit & patientum querelæ testantur, quos strangulationis metu interdum maximè angit, dum iter aëris & com meatûs intercipere tentat. Omnibus verò morborum generibus certo respectu annumerari posse *Anginam* constat; Morbum namque *intemperiei* & inflammatio præfens, & febris, quæ ipsi interdum conjuncta, indicant: sicut ratione *tumoris in magnitudine aucta* peccat, & dolor affligens

Agens *solutionis continui* index est. *Symptomatum* quoq; classi inferri potest, dum actiones deglutiendi & respirandi lædit, coloremque faucium naturalem immutat.

§. V. *Sedem* ergò *principalem* sibi eligit Angina in *faucibus*, per quas ex clarissimorum Autorum mente intelligimus concamerationem illam & capacitatem interiorum oris, ubi gutturis & gulæ initium visitur, seu, ut *Hornius in Microcosm. §. 16.* explicat, commune iter ad asperam arteriam & gulam, quod *Græci* ἰσθμὸν vocant ob loci angustiam. Maximè verò ibidem *musculi laryngis & œsophagi* affici solent, nunc separatim, nunc magis conjunctim, quorum nomina & officium heïc explicare nimis longum foret, quum ex *Anatomicorum scriptis* facilè peti possint, ex quibus præ aliis se commendat *Celeb. Bartholini Anatomia p. 419. & 448.* vid. etiam *Riolani Encheirid. Anatom. lib. V. p. 395.* Interdum per œsophagum reperere solet inflammatio, ac *orificium ventriculi superius*, ob nervos ibi implantatos summè sensibile, afficere, unde species illa, *Die Herßbräune* dicta, emergit, de qua §. 16. Nec tamen excludendas putamus vicinas partes, in specie *tonsillas & columellam*, *musculos* item *ossis hyoidis*, & qui sub radice lingvæ siti sunt &c. Quamvis enim horum phlegmone, si sola existat, Anginæ nomine non veniat, licet & ipsa suffocationem quandoque minetur; quum tamen & illa, si latius serpat, ac faucium musculos in consortium trahat, affectum nostrum inducere possit, sæpe etiam in angina ad eas se extendere soleat inflammatio, *subjecti adequati* vicem gerere possunt. Quò etiam referendi colli musculi cum adjacentibus, qui non rarò, si ad exteriora magis vergat, rubore insigni conspicui sunt.

§. VI. *Causam immediatam* agnoscit *Inflammationem*, quam in omni Angina adesse experientia rationi juncta demonstrat, licet pro varia sanguinis ac feri constitutione nunc pura illa sit, nunc erysipelatodes, œdematodes &c. *Ortum* verò hæc habet ex sanguinis puri, vel particulis alcalinis, volatilibus, *Æis*, similibusque inquinati, motu circulari impedito, indeque natâ stagnatione, unde mox spontè excandescit ille & caloris sensum molestum in parte sensibili producit, dum enim in vasis suis, partibusvè quibusvis aliis subsistit, mox incipiunt ex eo evanescere partes *volatiles* ac *subtiles*, tum *acidas*, tum *Θinas* temperare solitæ, unde utræque acris
ores

„ ores factæ acriùs in se mutuò insurgunt, effervescentiamq; ob partes
 „ oleosas præsentem calidam, inflammationemque excitant, ceu ele-
 „ ganter hæc deducit *Sylvius lib. 1. Prax. c. 40. §. 15. p. 681.* Idem ex
 sanguinis visceri & pituitosi, aut lymphæ in glandulis coagulatione
 ac stagnatione malum emergit, eò ipso enim acridinem acquirunt, Γ
 quæ pungit & rodit, hincque calorem, dolorem ac consequentem
 inflammationem inducit. Pejor adhuc emergit status, si vel parti-
 culis fixis, salinis, acidis & fluorem adeptis Γ eis inquinatum sit se-
 rum, vel cum minori feri diluentis quantitate Θ ia acria, acerba, au-
 stera, pontica, Δ abundantius biliosum explicant & corrumpunt;
 quâ ratione melancholiam & atram bilem Veterum eruditè explicat
Excell. D. D. Wedelius, Patronus meus ac Præceptor summè colendus, in
Theorem. Med. p. 43. & 44. Sunt quidem, qui in angina, hinc illis
notha dicta, quod à pituitosa ac frigida, ut vocant, defluxione à capi-
 te in fauces oriatur, inflammationem adesse negant, interim sva-
 dent in curationis methodo, humorem, qui affluxit, si discutientibus
 non cedit, maturandum & deinde evacuandum esse. Ast eò ipso
 inflammationis præsentiam concedunt, dum vix ullam humoris ma-
 turationem & suppurationem fieri posse putamus, nisi hæc ipsa præ-
 cesserit, quamvis minorem esse eam, ac in angina sanguinea aut bi-
 liosa, ambabus largiamur.

§. VII. *Colligitur* autem materia peccans per $\rho\epsilon\upsilon\mu\alpha\tau\iota\sigma\mu\acute{o}\nu$ seu
 influxum cum impetu & confertim factum, rarissimè per $\sigma\upsilon\nu\alpha\theta\epsilon\gamma\iota\sigma\mu\acute{o}\nu$.
 Quamprimum enim natura ex humore quodam (seu quantita-
 te peccet ille, seu qualitate, seu motu) sensum molestum percipit,
 irritatur, & per $\acute{\omega}\sigma\iota\nu$ ad partem certam mittere tentat illum, quæ igi-
 tur imbecillis est, vel ad fluxum recipiendum disposita, totius vitia-
 luere cogitur. Hinc si v. g. sanguis in majori copia ad fauces, quæ
 ob laxitatem carniùm à perpetua glandularum illuvie contractam,
 ex sua constitutione imbecilles sunt, per arterias impetuosè ruat,
 quàm per venas remeare potest, necessariò stagnat ille, & per $\acute{\epsilon}\lambda\acute{\xi}\iota\nu$
 calore ac dolore promotam major affluxus cietur. Præterea
 cum partes hæ copioso vasorum lymphaticorum agmine gaudeant,
 glandulis plurimis instructæ sint, ac torosam & porosam substantiam
 habeant, facilè à frigore externo aliisque causis sanguis illuc illapsus
 vel serum coagulari potest, observante id ipsum sæpiùs *Celeb. Wedelio.*

§. VIII. Famofam Veterum fententiam, quafi nimirum à *capite & cerebro* per foramina offis cuneiformis aut cribriformis delabatur materia vitiofa, operosè refutat *Excell. D. Schneiderus in Volumine fuo de catarrhis*, ac in fpecie *lib. III. feët. 1. c. 6. p. 200.* Ubi etiam *Sennerti* explicationem *quæft. 2. p. 124.* propositam (quafi humorum excrementitiorum in cerebro collectorum pars ad vafa regurgitet, fiq; ad faucium & gutturis venas per jugulares defluat, anginam ibidem caufetur) rejicit; magis veritati conforum judicans, de inferiore corpore materiam calidam per arterias in laryngis mufculos conflue-re, ut hoc morbi genus inde nafcatur. Similiter *lib. cit. feët. 2. c. 5. & 6.* fusè probat, liquorem illum, qui per laryngis ut & gulæ vafa & tunicas continuo transfudat, non à cerebro; fed ex arteriis arceffendum effe. Attamen *per dictum os cribriforme non omnem lymphæ tranfitum denegandum effe*, in *Diff. de Catarrhis publicè Anno 1675. habitæ §. 12.* demonftrat *Professor Lipsienfium famigeratiffimus Dn. D. Bohnius, Patronus ac Præceptor meus obferuandus.* *Helmontii* opinionem, qui *ex latice corrupto* deducit, ex variis locis, ut *Tr. latex humor neglectus §. 25. p. 304. Catarrhi deliram. §. 39. p. 354.* item *Retenta p. 498. & c.* collectam recenset *D. Fr. Hoffmannus, Archiater quondam in Patria feliciffimus*, in *Opere fuo de Methodo Medendi p. 306.* Singulare quid fovet *Andr. Cafalpinus*, dum *lib. II. quæft. med. 12.* demonftrat, fuffocationem in angina fieri magis oppletis venis jugularibus, quam claufo laryngis osculo; idque approbat *M. Aurel. Severin. Tr. de efficaci Medicina p. 53.* Qui ex *Chymicorum* principiis ejus originem arceffunt, nunc Φ i coagulato, nunc Ψ ui χ iali τ tato, aliisque afcribunt, de quibus evolvantur horum fcripta.

§. IX. Quum verò omnia ea, quæ quovis modo, remotiffimè licet, fomitem huic malo ac anfam præbent, fub nomine *caufarum* in Scholis Medicis accufentur; placet illa juxta communes rerum *naturalium, non-naturalium, ac præternaturalium* claffes recensere. Ubi ex *naturalibus* ftatim fe fiftit *Temperamentum*, quod uti ex fangvini & feri difpofitione variâ refultat, ita, fi vel particulæ oleofæ balsamicæ cum Φ eis biliofisque abundant, vel ferofæ cum Θ inis, acidis & fimilibus confpurcatæ funt, ceu §. 6. dictum, magis aptum erit. Corpora calidiora, humidiora ac molliora, quibusque caput infirmum & imbecille, huic affectui magis obnoxia effe, hincque frequen-tius

tius anginas epidemias puerorum occurrere, statuit *Renatus Moreau* in *Epist. Barth. Med.* 71. *Cent.* 1. p. 338. Facillimè ii læduntur, quibus fauces ex naturali vel externò vitiò debiles ac laxæ nimis existunt. *Juvenes* ob pleonexiam humorum & diætæ errores crebrius angit; *Viros* autem magis affligit ea, quæ ex sangvine, sicut *foeminas*, quæ ex ferro ortum habet, Inflammatio; has enim viris ferosiores esse ac frigidiores, si non temperamento innato, tamen adscititio, asserit *Excell. Wedelius* in *Theorem.* cit. p. 16. Confer *Sennertum* l. c. p. 93.

§. X. Inter *non-naturales* primum occupat locum *Aër*, cujus excessum in caliditate & frigiditate cum *Jos. de Aromat. Tr. cit.* p. 50. accusamus. *Æstus* namque teneras hæc partes magis rarefacit, & sanguinem illuc invitat, qui, fibris laxatis, hinc impetu majori influit, quàm recipi potest, unde in motu suo turbatus stagnat; ceu accuratè hoc docet nunquam sine honoris præfamine mihi nominandus *D. D. Wedelius* in *Colleg. Patholog. privato*, ex quo plura me hausisse gratus profiteor. *Frigus* verò, dum in fauces admittitur, coagulando id præstare, §. 7. demonstratum. *Humidam & pluviosam* ejus constitutionem, statumque austrinum culpat *Hippocr.* 3. *aph.* 16. Imprimis tempestatum inæqualitas noxia, dum à calore partes laxantur, humoresque ad concitatiores motum impelluntur, qui postmodum à frigore subitò superveniente maximò cum damno sistitur. Hinc cum Vere, magisque Autumno, nulla sæpè constans aëris temperies observetur, non mirum, his anni temporibus, attestante *Hippocr. scēt. cit. aph.* 20. & 22. frequentius grassari anginas; quamvis nec æstas & hyems ab hoc malo immunes, præsertim si eadem *ἀνωμαλία* gaudeant, aut excessu peccent. Quàm gravis ex subita post incalcescentiam nimiam refrigeratione quovis modo factâ, seu corpus sudoribus diffluens aëri nudo exponatur, seu frigida superbibatur &c. in delinquentes redundare possit noxa, præter experientiam quotidianam observationes *Deckeri Exerc. Med. Pract.* p. 62. & 110. *Binningeri Cent. IV. obs.* 67. p. 440. aliorumque clarissimorum Autorum abundè testantur, stabilitque autoritas *Experientissimi Sylvii*, qui sanguinis & pituitæ coagulationem à frigore aëris, ∇ æ, potus aliorumque, partes prius calentes subitò infestante, oriri statuit l. c. §. 9. & 10. p. 678. Præprimis *anginarum epidemiarum* causa primaria, est aër, contagii vehiculum. Quum enim, ut verba *Renati Moreau*

„ *redu in Epist. cit.* mea faciam, populares morbi communem cau-
„ sam habeant aërem inquinatum & infectum, is verò ob respiran-
„ di necessitatem eatque redeatque viam toties per fauces & asperam
„ arteriam, malignitatis suæ vestigia partibus istis imprimit. Hinc
cum ob aëris, aquarum & vini generosioris conditionem in *Hunga-*
ria endemium quasi malum sit morbus inde dictus Hungaricus, is-
que sociam sibi fidelem adjungat Anginam, nec hoc morbi genus in-
frequens ibidem visitur, uti militum Germanorum, quamprimum
has regiones ingrediuntur, strages inde facta comprobatur.

§. XI. Alterum eorum, quæ ad vitam summè necessaria
sunt, *cibus & potus* est, quorum legitimus usus uti sanitatem &
corporis vigorem tuetur integrum, ita si vel in *quantitate* exces-
sus fiat, vel *qualitas* noxia sit, vel *modus utendi* non ritè obser-
vetur, læsiones inde gravissimæ exoriuntur. Sic qui genialiter
vivunt, corpus cibus *εύχύμοις καὶ εὐπέπτοις* fatiant, vino simul
generosiori ac *πολυφώρω* sæpius inebriantur, sanguinis copiæ e-
jusque accensione, & hinc oriundæ anginæ fores aperiunt paten-
tes, quò nomine & alimenta calidiora & aromatibus nimis condi-
ta taxantur. Venenata, stringentia, acriora, ut fungi venenati,
solanum furiosum bacciferum, Bella donna Italis dictum, arum,
laureola, & similia eâ ratione censum hunc subire possunt, qua-
tenus sanguinis fluxui ad fauces & inde excitatæ inflammationi
ansam dant; de quo vid. *Sennert. quest. 3. pag. 125.* Sic & hydrar-
gyri inunctioni nonnunquam anginam supervenire, testatur *Her-*
cul. Saxonia Tr. de lue 2^a pag. 337. dum serum in corpore coagu-
latum, seu pituitam liquando & fundendo agunt *χάλια*, fauci-
busque peculiariter infesta sunt. In utendi modo delinquitur,
dum v. g. post nimium æstum statim plenus *ϙ*æ vel cerevisiæ frigi-
dæ haustus ingeritur, cujus noxam §. *preced.* monstravimus.

§. XII. Nec minus damnum ex *motu nimio* resultat, dum
humores, spiritusque exagitando calorem in corpore au-
get, sanguinisque fluxum accelerat. Hinc in cursu, saltatione,
equitatione, similibusque exercitiis modus non excedatur. Impri-
„ mis metuenda angina in eo, cui guttur ex multo sermone aut vocife-
„ ratione redditum imbecillius, quod illuc potiùs, quàm aliò fluxus
„ feratur, idque multò magis, si frigido in loco orationem habuerit,
docen-

docente *Desider. Jacotio Comm. in Coac. Hippocr. p. 697.* Hinc cum *Demosthenes*, summus ille Atheniensium Orator, aliquando Milesiorum legatis in foro acriter respondisset, ac post ab iis corruptus esset, altero die in publicum prodiens, lanam multam collum cervicemque circumvolvitur, simulans se anginam pati, ne iterum illis contradicere deberet, sed alter fraudem subesse suspicans, verè & falsè ei objecisse fertur, non *anginam* ipsum pati, sed *argentanginam*, seu ut *Gellius* effert, non *synanchen* esse, sed *argyranchen*. Vid. *Noct. Attic. lib. XI. c. 9. p. 269.* & *Matth. Theatr. Histor. p. 177.* Sic ex *Hippocrate* annotat *Ludov. Duretus*, multos qui voce contenderant clamando ad ravim usque anginosos fuisse, alios qui manu diu multumque laborarant in opere faciundo, multos etiam, qui citatis equis longum iter fecerant; *Comment. in Coac. p. 234.* Ex conatu nimio in partu malum hoc evenisse in puerpera, quæ inde occubuit, observavit *Platerus Tom. II. Prax. Med. p. 341.* Quomodo in infantibus à clamoribus immoderatis oriri possit, eleganter demonstrat *Langius in Colleg. MS. de morb. infantum c. 15.* Raucedo enim proles nimii clamoris; si hæc ulteriori clamore exacerbetur, dolorem facile adipiscitur comitem; dolori verò associatur affluxus humorum, hinc intumescencia & incandescencia major vel minor. Huc etiam *Vigilias*, si modum excedunt, referimus, quatenus & ipsæ humorum agitationem promovent, spiritusque absumendo serum acrius reddunt. Inter *animi verò pathemata* illa potissimum heic attendenda, quæ humores ac spiritus à centro ad circumferentiam plus justo cient, ut gaudium nimium, ira & excandescencia, cum vociferatione, &c.

§. XIII. Restant *Excreta & Retenta*, quæ ultimum quidem in consideratione obtinent locum, licet ratione effectus subsequi cum reliquis de principatu contendant; dum enim humores, qui aliàs lege naturæ à corpore eliminari deberent, quacunque de causa resistunt, naturam mole sua aut acrimoniâ offendunt, quæ hinc commota, eos de se ablegare intendit, unde ad fauces propulsi pessimum hunc affectum gignunt. Sic si *Daris tributis* solutio à foeminis differatur, vel *lochia* post partum non ritè fluant, vel alia sveta evacuatio supprimatur, fauces sæpius pœnam sustinere coguntur, uti exempla in Practicorum scriptis, qui *Observationes* concinnarunt, plurima prostant. Maximè verò *Hæmorrhoidum suppressio* experienciâ multiplici *D. Pauli*

de Sorbait in causa, qui idipsum Viennæ centies se observasse scribit; *Med. Pract. p. 304. & 306.* ubi hæc adnectit verba: Hic experto mihi crede Roberto. Idem periculum timendum ex neglectâ V. S. purgatione, aliisque remediis antehac stato tempore celebratis. Imò nec consuetudinem, deterior licet sit, subito mutandam esse, memorabili exemplo anginæ *ab usu Tabaci neglecto* ortæ confirmat *Binninger. Cent. II. obs. 50. p. 183.* Natura namque per longum tempus assveta hujus ope serum superfluum per fauces eliminandi, etiam post ejus intermissionem illuc misit, quod verò more solito non evacuatum stagnavit, hujusque mali causa existit; unde *Hippocratis monitum sect. 2. aph. 51.* sedulo his in casibus observandum.

§. XIV. Ad causas occasionales porrò spectant percussio partium prope fauces, violenta colli constrictio ac intentata suffocatio, aciculæ vel spinæ piscium deglutitæ, si gulæ infixæ hæreant, & similia, quæ dolorem & calorem excitando humores ad partes has invitant. Sic etiam lotio capitis intempestiva aut plenò corpore instituta, nimia capitis obvelatio vel nulla &c. Verbo: Omnia ea, quæ humores ad motum inordinatum quavis ratione compellere valent, huic causarum classi inseri possunt.

§. XV. Ex *Præternaturalibus febres ardentes & malignæ* interdum, ac omnium frequentissimè *Hungarica*, conjunctam habent anginam; ceu etiam §. 2. & 10. monitum. Quo pertinent anginæ illæ *pestilentes* & epidemium in morem crudeliter grassantes, quarum meminere *Cel. Barthol. Cent. 1. Epist. Med. 49. p. 205. & Epist. 51. p. 215. Wierus lib. Observ. Medic. rarar. p. 53. & seqq. Forestus 6. Obs. 2. schol. & plures alii.* In *dysenteria epidemia* aliquoties eandem observavit *Excell. Wedelius*, exemplumque habet *Hildan. Cent. III. Obs. chir. 27.* cujus rei rationem reddithanc *Nobil. Schneiderus*, quod venæ humores revehant in venam cavam, de hac eos hauriant arteriæ & ad partes propellant, *lib. 3. de catarrh. p. 201.* ubi etiam ex *Hercule Saxonia* adducit, nonnunquam *hemicrania* sociari eandem. Ex vicinarum in ore partium inflammatione oriri posse §. 5. dictum. Lethalem in *morbillis igneis* (*Der Friesel*) vidit *D. Daniel Winclerus Ann. VI. & VII. Ephemer. German. Obs. 42. p. 76.* uti *pleuritidi* junctam *Platerus lib. II. Observ. p. 419.* *Vertebra luxationem* meritò huc trahimus, quæ compressione faucium dolorifica malum hoc inducere potis est. Quamvis enim pleri-

plerique Autorum anginam inde ortam pro peculiari specie venditent, nos tamen hujus multiplicationis vix sufficientem videmus rationem: aliàs tot constituendæ essent species, quot causæ ejus diversæ. De *Hydrophobia* idem esto judicium, quam in omnibus ferè cum angina coincidere probare conatur *Jos. de Aromatar. c. l. § ex eo Cl. D. Meibomius in Disput. peculiari ab H. Grube de med. simpl. cognosc. p. 112. allegatâ*; cum verò *Rolsincii* nostri experientia Anatomica obstet, qui *Tr. de affect. capitis, tit. de Mania* testatur, se in tribus à morfu canis rabiosorum cadaveribus dissectis nulla in faucibus deprehendisse inflammationis vestigia, dubia hinc redditur sententia hæc; unde iis potius, quæ comitem interdum habent anginam, annumerare placet eandem. Interim de mirabili hoc affectu legi meretur elegantissimus laudati *Jos. de Aromatar. Tractatus*, neque enim brevitatis studium permittit, omnia ejus phænomena heïc explicare.

§. XVI. Causarum doctrinam *Differentiæ* excipiunt, quarum ex variis Autoribus varias recenset citatus *Jos. de Aromat. p. 43. Græci* recentiores ratione subjecti *quatuor* ponunt, quatenus sc. inflammatio vel musculos *laryngis internos* in *κονάγχη*, vel *externos* in *ᾠγκονάγχη*, vel *pharyngis internos* in *συνάγχη* vel *ejusdem externos* in *ᾠγκοσυνάγχη* afficit; quas latè explicatas vide apud *Sennert. l. c. Riverium in Praxi lib. VI. c. 7. p. 290. Rolsinc. in Epitome p. 107. Sebizium in Specul. Med. Pract. p. 576. aliosque. Ludov. Duretus Comm. cit. p. 235. ex mente Hippocratis tria* constituit genera, quorum *primum* nullum exhibet erysipelas, quod sit tractabile & aspectabile, *alterum* tantum in faucibus tumorem ruboremque excitat; *tertium* verò est anginæ illius, in qua cum faucibus etiam rubent cervix & sternum; horum causas tradit *Desid. Jacot. l. 1. p. 696. Eâdem* ferè ratione in tria dispefcit membra *Platerus in Praxi p. 338. prout* nempe inflammatio seu tumor nullus intus forisvé, vel in faucium angustiis tantum, vel foris potius in collo se offert. *Mindererus in Medic. Militar. c. 5. præter* anginã illam, quam *die gemeine Bräune* vocat, *duas* alias delineat species, quarum *primam* à sede affecta indigitat *die Hertz Bräune* / eò quod illam œsophagi partem, quæ ob sextum nervorum par ibi implantatum cum corde communicat, Græcisque ob id *καρδία* audit, affligit; & conjuncta est cum dolore & ardore intensissimo, qui juxta patientum querelas circa locum hunc instar prunæ ardentis nonnunquam

urit,

urit, ac in febris & dysenteria ex observatione *Excellent. Wedelii* occurrit. *Alter* verò Latinis *Prunella alba*, Germ. die weiße Bräune oder Ansaß dicitur, quoniam tota faucium concameratio unà cum uvula, tonsillis, lingua &c. materiâ quadam tenaci, viscidâ, albâ, obducta conspicitur, ut etiam instrumento ad sordes abstergendas opus sit, uti graphicè eam depingit *locò cit. Minder*. Et de hac procul dubio loquitur *Helmontius Tr. Catarrh. delirum. §. 39. p. 354.* ubi faucibus per anginam præclusis è lingua filum viscidum continuò propendere asserit, quum idem *Mindererus* annotet. Plura notatu digna de ea habet *D. Schultz Ann. Ephem. cit. Obs. 152. p. 215.* Alias differentias, quæ vulgò à genere, subjecto, causis, adjunctis, more, duratione & eventu, desumuntur, heic prolixè adducere lubens prætermitto, ne tempus & chartam perdere videar, cum ex dictis facili negotio quilibet eas eruere queat; sicut ex signis variis jam enumerandis à reliquis affectibus, qui cognationem aliqualem cum ea habent, optimè discerni potest.

§. XVII. *Signa* hæc Medicis dicuntur *Diagnostica*, quod inde morborum vel *imminentium* vel *presentium* status penitus cognoscatur. Si itaque quis ex causâ non manifesta dolorem, calorem & angustiam in faucibus persentiscat, ut deglutitio assumptorum non nisi cum molestia fieri possit, motus colli aliquomodo impediatur, vel simul respiratio non liberè procedat, anginam ante fores esse prædicere potest Medicus, præsertim si aëris inclementia & aliæ causæ conspirent, aut plures jamdum hoc malo detenti sint.

§. XVIII. *Præsentiam* ejus eadem, in majori saltim gradu, denuntiant, quibus se numerosa symptomatum cohors associat: quæ omnia quidem in qualibet angina non simul visuntur, nunc tamen hæc, nunc alia magis affligunt, nunc majori, nunc minori cum ferocia sæviunt. Concitato namque humorum ad partes has affluxu, eorumque stagnatione, quâcunque demum de causâ, factâ, mox calor & dolor ibi oritur (*vid. §. 6.*) qui sensim ingravescens pro humoris peccantis conditione modò obtusus est & tensivus, modò acutus & pungens. Interdum ardor intensus circa scrobiculum cordis excruciat, de quo §. 16. Tumor, qui inflammationem sequitur, jam nullus apparet ad sensum, sed ex effectu patet, jam intus magis conspicuus est, jam foris etiam. Rubor non in faucium concameratione solum se manifestat,

stat, sed non rarò quoq; ad collum & adjacentes partes se extendit, imò totam faciem in graviori casu occupat, ut oculi etiam exerti rubentesque appareant, quod ex comunicata inflammatione, ac potissimum intentata suffocatione oriri strangulorum aspectus patefacit. Individui verò comites sunt *deglutitio & respiratio læsa*, licet frequentius de illius molestia conquerantur ægri. Quamvis enim *Riverius Cent. II. Obs. 10. p. 588.* exemplum recenseat cujusdam, qui anginâ tam vehementi laborârit, ut nec loqui nec deglutire potuerit, respiratione nihilominus manente integrâ; id tamen potius de læsione ejus non adeò manifestâ, quàm nullâ, intelligendum suspicor, quum ipse in *Praxi suâ p. 291.* inter signa *pathognomica* & hanc ponat. Prout autem musculi laryngis vel gulæ, horumque interni vel externi magis, inflammati, ita deglutiendi ac respirandi difficultas, & ex his timendum periculum variat. Interim orthopnoëa in exquisita Angina (quam tamen eò modo, quò vulgò describitur, rarius in Praxi occurrere, aliorum experientiâ edoctus sum) adeò urgere nonnunquam ægros dicitur, ut metu strangulationis erectâ cervice & aperto ore respirare cogantur, uti & non rarò liquida assumpta per foramina ex palato in nares patentia, magnâ vi rejiciuntur ab illis, qui solida deglutire possunt; licet & contrarium aliquando contingat, ut illa facilius deglutiantur, solidiora minus; id quod autoritate *Jos. de Aromat. Tr. cit. p. 47. & Riverii p. 290.* constat, qui etiam horum phænomenon rationes optimè explicat, cui *Sennertus & Bræckhuys. Oecon. Anim. Art. 74. p. 119.* adjungi possunt. *Febris*, quæ interdum simul affligit, vel *symptomatica* est, aliis comitata dicta; quæ gravissimæ inflammationi ob consensum cordis supervenit, vel frequentius *primaria*, de qua §. 15. cujus dein productum est angina. Utraque continua solet esse & acuta; nonnunquam tamen prunellæ albæ lentam conjungi febrem testatur *D. Schultz in Obs. §. 16. citatâ.* *Pulsus*, qui virium & motus circularis index, ordinem non observat, nam Autore *Galeno lib. 4. de caus. puls. c. 20.* nunc tensivus est ac convulsivo similis; aliò tempore magnus & undosus; ingravescente suffocationis periculo parvus & rarus, aut ubi ad extrema ventum, creber & inæqualis. Placet heic verba *Heurnii l. de morb. c. 1.* adducere, quibus varietatis hujus in pulsu causas explicat. In suffocationis, inquit, initio calor jure debet recreari à frigore; languet inde virtus, ac extincto calore nativo,

„ pulsus labitur in parvitatem & raritatem : sed cum ad mortem per-
„ git, fit crebrior, quia æquare eâ frequentiam magnitudinem studet,
„ fitque inæqualis ob languorem summum facultatis, quæ jam imme-
„ mor redditur sui negotii, & otium affectat. Sic frequentem & cele-
rem adnotavit *Timæus von Guldentlee lib. 1. cas. medic. 1. p. 77. Lingua*
vel ob calorem intensiorem nigra, arida & fissa conspicitur, vel len-
tore albo obviscata est, interdum simul inflammata tumet. *Sitis* ur-
gens commiseratione hæc dignum symptoma, præsertim si ob deglu-
titionem liquidorum prohibitam compesci nequeat. In extremo casu
spuma circa os apparet, quam à summa angustia, suffocatione vel con-
vulsione exprimi docet *D. Paulus de Sorbait l. c. p. 306.* & à fervore
summo materiam agitante, deducit *Sennertus p. 101.* Adde quæ *Heurnius*
Comm. in 2. aph. 43. habet, quò in loco inter lethalia signa eam ponit
Hippocrates. Et hæc potiora sunt, quibus plura ex *Joseph. de Aromat.*
aliisque addi possunt.

§. XIX. Nunc *signa specialia* explicanda essent, ex quibus v. g.
innotesceret, quinam muscoli potissimum affecti, an gutturis, an gu-
læ, & an interni, an externi: it. an sanguini & sero puro, an aliis par-
ticularibus vitiosis inquinato ascribendum sit malum; sed quum illa præ-
beant ipsa hæc symptomata longâ serie recensita, prout majori vel mi-
nori cum impetu sæviunt, prætereà ab Autoribus Clarissimis, sæpius
à nobis citatis, aliisque huic operi abundè satisfactum sit, nolumus
actum agere, sed hujus rei cupidos ad illos remittimus.

§. XX. Potius ad *Prognostica* jam accessum facimus, quæ morbi
eventum, ejusque *tempus ac modum* prædicunt. Sicut verò in gene-
re *salutis & mortis* signa ex collatione virium cum morbi vehementiam
& proportionem invicem factam optimè desumuntur, unde & in istarum
robore unicam anginosorum spem consistere docuit *Galenus*: ita in
specie periculi metuendi vis patescit *1. ex causæ affligentis magnitudine.*
Hinc ex inflammationis statu de morbi conditione iudicium feren-
dum, ut quò gravior illa sit, eò periculosior censenda Angina. A qui-
bus verò causis hæc varietas dependeat, §. 6. enucleatum. Sic etiam
quæ foris magis conspicua visitur inflammatio, non adeò timenda,
quàm quæ intus se occultat, cum angvis tunc sub herba latitet; unde
& illam præsertim anginam lethalem vidit sæpius laudatus *Excell. We-*
delius, ubi inflammatio inferius magis processit, non apparens in con-
camera-

cameratione faucium. 2. *ex subjecti affecti nobilitate*. Unde quum laryngis musculi, qui respiracioni inserviunt, officii dignitate ac necessariò usu vincant illos œsophagi, qui deglutitioni magis famulantur, dum hæc ad tempus aliquod, illâ non item carere possumus; minus urget periculum hisce affectis; uti & externorum læsio facilius ferri potest. Maximè verò Angina (sic vocare liceat) Cardiaca vitæ insidias struit, ac sæpissimè mortem in propinquo esse notat, dum partem nobiliorem infestat, & medicamenta per siphonem injecta hûc non penetrare possunt. 3. *ex symptomatum simul ingruentium violentia*; inter quæ dum principatum obtinent respirandi & deglutiendi difficultas cum doloris sævitia, merito ea species periculosissima censetur, in qua in gradu intensiori hæc ipsa, reliquis stipata accidentibus, adsunt; mitior aliquando, ubi citra orthopnoeam deglutitio ac dolor cum ceteris minus affligunt; tutissima tandem, quæ & istis non adeò molesta est, & exteriora saltim occupat. Dolores tamen sine causa sedati mortem subesse testantur, autore *Hippar. in Coacis*. Febris præsentia nunquam in bonis habenda, præsertim si gravior illa sit, aut mali moris. *Divus Senex in aphorismis suis aureis passim, it. in libris Coacarum prenot. & prognosticis* varia habet axiomata hûc facientia, quorum rationes à *Sennerto & Riverio in Pract.* ut & in *Commentariis Ludov. Dureti, Jac. Hollerii & Desider. Jacotii in Coac.* prolixè adductæ sunt. Imprimis salutare indicium est, si inflammatio & rubor, relictis interioribus, foris apparet *6. aph. 37. & 7. aph. 49.* uti quæ contrariò modo contingit conversio, mortifera esse solet. Melius namque est à nobilioribus partibus, quales interiores, ad ignobiliores seu exteriores humorum μεταπέσει fieri, quum naturæ robur victoriamque indicet, & partes principes à morbo liberet. Probè tamen videndum, an vera sit hæc transpositio, an tantum ex propagatione humoris peccantis ad exteriora, superstitite foco priore & morbo, oriatur rubor iste, ne vanâ spe lætetur animus; id quod symptomata patefaciunt, si non remissiora, inde evadant, sed vel in eodem gradu persistant, vel magis ingravescant. Suspecta verò debet habere sua bona, cui desubito respiratio aut deglutitio restituitur absque causa manifesta, quum omnis ejusmodi levatio insidiosa sit, de qua illud *Coi nostri* valet in *aphor.* Non fidendum iis, quorum levatio est ἀσήμερος καὶ ἀνεπίτρος, sine signis & causis. In prunella alba lethale observavit hoc *Mindererus*, si tenax

illa albida materia fauces occupans & dentes vernicis instar obvi-
fcans, nigrescat aut exsiccetur. De *pulsus* varietate, & quinam ex his
pessimus, *vid. §. 18.* Juvat quoque *lingvam* aspicere, dum & illam heic
affici *§. cit.* docuimus, & signa prognostica in morbo Hungarico,
angina, febribus ardentibus &c. ex ea æqvè ac alias ex pulsu & urina,
desumi possunt, de quibus consule *Sennert. in Instit. Med. p. 668. & 743.*
Excellentissimum Dn. D. Ammannum, Præceptorem meum, dum Lipsiæ
viverem, & Patronum honoratissimum, in Par. enesi suâ ad discipulos p. 270.
& qui peculiarem tractatum de hac Glossomantia conscripsit, *Prothum*
Casulanum.

§. XXI. Cùm verò *ex acutorum genere* sit affectus noster, qvì
citò tempora sua decurrunt, in eo aut brevi mors expectanda, aut vi-
ctoria læta. Acutissima verò illa, quæ strangulatu forti cum sævi dolo-
ris cruciatu patientes affligit, nullo tumore intus forisque conspicuo;
hanc enim horis 4. 8. 10. & 12. post, mortem crudelem infecutam esse,
exemplis ex variis Autoribus collectis confirmat *Schenckius lib. II.*
Obs. 26. 27. & 28. Sic etiam *Fernelius* eâ sæpè vidit sublato ægros 18.
horarum spatio *lib. 5. παθολογ. c. 9.* Non semper tamen adeò pesti-
ferum acutumque malum esse, ex *Hippocrate* probat *Jos. de Aromat. l. c.*
p. 40. qui *2. epidem.* testatur, quibusdam cynanchicis tumores non so-
lùm ad 40. dies, sed valdè longum tempus perdurasse cum vocis ac
deglutitionis læsione, quod etiam *Galenus* testimonium *comment. in*
b. l. approbat. An verò hinc duplex cum *citato Autore p. 45.* sit con-
stituenda angina, altera *acuta*, quæ intra 40. vel 60. dies ad summum
terminetur (quum *Hippocrat. lib. prænot. & diebus indicat.* hos termi-
nos agnoscat, quamvis *Galenus 2. aph. comm. 23.* non credat ultra qua-
dragesimum diem acutos progredi morbos) alia verò *chronica*, quæ
tempus hoc pertranseat, cuilibet artis hujus gnaro dijudicandum re-
linquimus. Dum enim inflammationis, quam semper heic adesse
§. 6. demonstravimus, ea est ratio, ut non longè post, nî discutia-
tur, ad suppurationem tendat, vix chronicorum tempora emetie-
tur. Interim molestias hinc enatas ad aliquot septimanas posse dura-
re, facilè credimus.

§. XXII. *Modus eventus* non unâ ratione contingit; vel enim
materia peccans convenientibus remediis *resolvitur & discutitur*,
vel maturatione facta sub puris specie *evacuatur*, vel ad alias

transfertur partes. Primus modus optimus censetur, quum minori cum periculo & patientum molestia conjunctus sit. Frequentius vero in abscessum colligitur, quam & inflammationis presentia & locus materiae suppurandae capax adjuvant; unde & non raro anginam laborantes gravissimam a presenti suffocationis periculo, abscessu rupto, liberati sunt, Germ. efferunt: *Es bricht auf*. Interdum sensim & sensim abscedit materia & per excreationem ejicitur, adjutâ naturâ per medicamenta injecta, seu gargarismos, quod saepius in die ac repetitis vicibus fieri debet, alias redit malum, *Es laufft wieder an*. Vid. *Colleg. Pathol. §. 10.* laudatum. Hæc autem sputa cocta esse debent, non subarida, glutinosa, crassa &c. monente idipsum *Sene* nostro in *Coacis*. Quod si autem ad alias transfertur partes, v. g. ad cerebrum, pulmones, pleuram, cor &c. ubique res periculi plena evadit, ob symptomata graviora hinc exorientia, & à *Sennerto p. 102.* descripta. Imprimis de conversione ad pulmones notabile effatum *Hippocratis* „*5. aph. 10.* Qui ex angina fiunt peripneumonici, intra septem dies „moriuntur, si hos effugerint, *ἐπιπυοί* seu purulenti evadunt; quod „ipsum etiam in *Coacis* & *Prognost.* repetit. Sic exemplum anginæ in peripneumoniam mutatae lethalis habet *Heurnius Comm. in cit. aphor. p. 329.* Insperata tamen salus ac ferè miraculosa nonnunquam obtingit; quando natura suæ conservationis studiosa, insuetum per iter nec adeò cognitum, crisin exhibet salutarem, dum per alvum aut \square as excretionem puriformem molitur, sicque materiam morbificam eliminat, in quibus viis delineandis occupatus est *D. Caspar Bauhinus in Epist. Anatom. Curiosa ad D. Voglerum Patrem* conscripta, & curâ *Celeb. Wedelii Ann. III. Ephem. German. p. 596.* annexâ. Nec lectu indigna sunt, quæ de istis habet *Desider. Jacot. Comm. cit. p. 715.*

§. XXIII. Ex dictis ergò nunc patescit, sat gravem esse ac periculosum hunc affectum, qui citam opem non tam postulat, quam urget, adeò ut is, qui curam ejus in principio negligit, sæpè morte funestâ cunctationem hanc luere debeat. Uti verò nihil sine legibus \square ctus, ita nec sine indicationibus quicquam ritè perficere potest Medicus: quarum alia *morbum* ipsum removendum respicit, alia *causæ* ablationi studet; alia demum *virium* conservationi & symptomatum mitigationi intenta est. Media ex his primatum obtinet, dum causam sublatâ & effectus hujus, morbus cum adjunctis suis accidentibus,

sua sponte cessat. Fini huic ex voto obtinendo varia inserviunt præsidiorum genera, ex triplici vulgò dicto fonte, *Chirurgico* nempe, *Pharmaceutico* & *Dietetico* desumenda. Nam statim ac humorum, in specie sanguinis ad fauces affluxus persentitur, opus est *revulsione*, per debita media post recensenda, quæ motum hunc concitatiorem, aliquomodo compescunt, & ne ad partes has tanto cum impetu ruant, impediunt. His succedant *repellentia*, intus solum in faucibus adhibenda, quæ inflammationem avertere valent, partesq; laxas blandè roborant, ut materiam, si quæ adhuc affluat, non ita promptè recipiant. Postmodum & *derivantibus* locus concedatur. Quod si verò jamdum partibus adeò impacta sit materia peccans, ut repellentibus cedere nolit, tentandum, an ope *digerentium* & *discutientium* removeri possit. Si tamen nec his aliquid efficitur, & suppurationis indicia se manifestant, appropriatis *pepticiis* illa adjuvanda, & post l. a. tractanda. In genere tamen cavendum sedulo, ne astringentibus & refrigerantibus foris, quocunque tempore, imprudenter adhibitis, materiæ morbificæ recursus ad interiora promoveatur, quum certissimum vitæ periculum exinde metuendum sit. His, externis magis, associanda interna pharmaca, tum quæ sanguinis circulum in ordinem redigunt, & malignitati, quæ conjuncta interdum, resistunt, aut serum coagulatum attenuando & incidendo obstructions hinc factas tollunt, motumque sanguini stagnanti restitunt, ut *sudorifera* & *diaphoretica* varia cum *bezoardicis* juncta: tum quæ materiam morbificam, si vias has affectet, per □am eliminant, ut *diuretica*. Quibus omnibus si *alterantia* & *corroborantia*, nec non *specificia* dicta, jungantur, legitimusque in *Dietæ* modus observetur, felicem curationis eventum, divinò freti auxilio, & Medicus & æger expectent.

§. XXIV. *Revellentium* primarium est *Venesectio*, cujus usum unò ore svadent Autores; unde & optimum, præsentaneum, & in morbo hoc compendiarium remedium salutatur à *Sennerto*, in quo, judice *Riverio*, præcipua salutis spes constituenda, hincque tantopere necessarium, ut à nullo contraindicante retardari debeat. Quamvis verò cum *Helmontio Pleura furens* §. 7. p. 318. & *Tr. de febribus* c. 4. §. 39. p. 754. revulsiones per sanguinis *missiones* institutas, derideant nonnulli, ac ut frustraneas rejiciant, ipsis tamen experientia, optima rerum

rerum Magistra, refragatur, quæ docet, venam v. g. tali sectam mensium fluxum promoveri, quem in cubito celebrata V. S. inhibet, quod sanè non contingeret, nisi averforia quadam vi polleret. Quo ipso tamen nequiquam Veterum errori subscribimus, qui ex ignorantia motus circularis putarunt, sanguinem mediantibus venis ad partes fluere, unde hoc medio ipsum ad aliquam partem ruentem retrahere voluerunt, nam per arterias id ipsum fieri ex autopsia Anatomica jam clarum est: nec sub illo conceptu eam admittimus, quasi à parte affecta sanguis immediatè per V. S. hanc retrahatur propter communicationem aliquam specialem & determinatam venæ cum membro affecto; nam præterquam quod hæc quoque opinio circulationis legibus repugnat, noxa potius inde metuenda, ne aperta venâ, arteriæ dicti membri sociâ, major ad hanc affluxus alliceretur: sed mediantibus arteriis revulsionem hanc (quod & de derivatione valet) contingere putamus, ad quas in parte laboranti oppositâ sitas, sanguis h. m. adducitur, adeoque impetuosior ejus affluxus ad affectam partem quodammodo inhibetur, uti accuratè hæc nobis exposuit *Excell. Bobnius in Collegio Therapeut. privato*, ex quo & aliorum remediorum agendi modum, ad circulationis normam applicatum (si pace ejus, quod spero, fieri poterit) adducere animus est. Hinc rectè *Sennertus p. 105.* apertionem venæ in oppositâ parte primò svalet. Neque etiam negamus, ex *arteriarum incisione* (modò apud nos usitatio esset, illa) celeriore spem affulgere; attamen & venarum sectioni optatum respondere effectum experientia testatur, & *Schenckius, in hac Salana quondam P. P. meritissimus decade 1. problem. de V. S. 6. p. 21.* probat. Qua ratione autem V. S. sanguini stagnanti suus restituatur motus, eleganter declarat *Sylvius l. c. §. 40. p. 691.*

§. XXV. Communiter pro scopo hoc eliguntur in brachio *mediana & cephalica*. quod commodè per eas sanguinis depletio fieri possit; nunc verò una sufficit, nunc utriusque aperturam plethora, urget: quò in casu primò medianæ, hinc cephalicæ incisionem commendat *Sennertus. Hippocr. lib. 3. de morb. venam sub mammis quoque aperire jubet, quem contra Cælium Aurelianum, id improbantem, defendit M. Aurel. Severinus Tr. cit. p. 56.* Si verò mensium suppressio culpa, venæ alicujus *in pede*, præcipuè *saphenæ*, sectio simul celebranda. Imò *Jul. Cesar Arantius lib. de tumor. quem citato locò Severinus*

rinus adducit, in omni angina necessarium hoc judicat, adeò ut & detrimentosam initio morbi superiorum venarum sectionem judicet, cui tamen opinioni haud suffragatur experientia. In eo tamen minus consentiunt Autores, quænam in priori casu primò aperienda sit vena; dum alii ex superioribus quandam, ex inferioribus alii eligunt. Sed distinctione quadam hanc controversiam dirimit *Sennertus*, dum ab eo, *quod magis urget*, incipiendum esse monet, qui videatur. Idem in *hemorrhoidum per hirudines* aperiuntione, si ab iis malum foveatur, observandum; cujus usum in omni faucium dolore & angina experientiâ suâ Practicâ nobilitat *D. Paulus de Sorbait l. c. p. 729.*

§. XXVI. Nec *menstruæ purgationes* heic V. S. administratio-
nem inhibent. Sic *Scultetus* in fœmina quadam anginosa, mensi-
bus licet ritè fluentibus, præmissis clystere, sanguinis ʒjv ex vena
brachii educi curavit, & altera die venas sub lingua incidi, utraq;
verò vice (quod probè notandum) simul cucurbitulas siccas parti
femorum domesticæ cum multa flamma affixit, ne per superiorum
venarum incisionem purgatio menstrualis impediretur, & major ad
partem affectam fieret attractio; *Armam. Chir. part. II. Obs. 40. p. 53.*
In aliâ tamen puellâ anginosâ eam intermisit *Deckerus*, quia menstrua
ipsi per quatrimum jam fluxerant & adhucdum satis fluebant, & sic
natura V. S. vicem quasi supplebat, in *Exercit. cit. p. 62.* Imò ipsa in-
gravidatio, si suffocationis periculum urget, non excusat. Aborti-
endi quidem metus adest: quum verò compertum sit, in his quo-
que absque periculo V. S. fuisse celebratam, ac in nonnullis, extra
hunc etiam casum, ad abortus præcautionem ob sanguinis copiam,
fœtum aliàs suffocantem, necessario requiri, eam admittimus, ita
tamen, ut sanguis cautè ac minori quantitate detrahatur, non verò
juxta *Riverii* placitum, in magna copia, ne abortu fortean culpa no-
strâ promotò conscientiam lædamus.

§. XXVII. *Largior autem evacuatio* simul & semel facta, in
nostris præsertim regionibus, exulet. Unde nec exteri in hoc imi-
tandi, nec ii audiendi, qui ad animi deliquium usque eam svadent.
Ubi obiter ex *Collegio Nobil. Bohni cit. 5 Schenck. probl. 9. de V. S. p. 34.*
notamus, Veteres in febribus ardentissimis, maximis inflammatio-
nibus, & vehementissimis doloribus, non ideò cum *Galeno* ad lipothy-
miam usque sanguinem detrahendum præcepisse, ut, quæ vulgaris est
opinio

opinio, ea sit mensura maxima evacuationis: fallax enim admodum fuisset hæc regula, dum nonnulli *αιμοφοβοι* vix vena fauciata animo deficiunt, sed potius, quod in dictis affectibus deliquium hoc immediate quasi medeatur, dum ab eo per corporis refrigerationem subitam impetus sanguinis & ebullitio p. n. tantocytus infringitur, ipsique corpori torpor quasi & insensibilitas quædam inducitur. Quò minus verò id ipsum in affectu nostro admitti possit, respirationis difficultas & suffocationis inde metuendæ periculum obstat, juxta quæ etiam sanguinis evacuandi quantitas semper regulanda. Tutius tamen est infra subsistere, quàm exquisitè evacuare, præsertim cum, repetita V. S. id, quod restat, detrahere valeat, ea quoque ex *Sennerti* mente plus revellat, quàm una larga sanguinis evacuatio.

§. XXVIII. Et ab hoc remedio in omni angina, etiam illa, quæ juxta Veteres à frigida pituitosaque defluxione ortum habet, curationem auspicandam esse monet *Fr. Joel lib. II. Prax. p. 59.* præmissio tamen, si per morbi vehementiam licet, *clystere laxante*, sin minus, post injiciendo. Quamvis enim *Schenck. lib. II. obs. Med. 30. ex Alex. Bened. de curand. morb. lib. VII. c. 19.* exemplum habeat ægri, angina sanguinea citra phlebotomiam liberati, id tamen iis, quæ rarò contingunt, nec facile imitanda sunt, annumeramus. Excipiendæ verò malignæ & epidemiæ, in quibus, attestante *Wiero l. c.* plus læsionis, quàm emolumenti affert phlebotomia, sicut etiam *Castellus* in Angina contagiosa, Neapoli tum grassante, eam inutilem deprehendit, referente id *Excell. Bartholino Cent. I. Epist. Med. 51. p. 215.*

§. XXIX. Vicariam V. S. operam præstant *cucurbitule scarificatæ* in illis, qui per ætatem aut virium imbecillitatem venarum magnarum apertionem non adeò ferunt, dum pariter ex toto sanguinem educunt, tenuiorem tam, quàm crassiorem, siquidem arteriæ æquè ac venæ capillares, ad quas utraque ex illis defertur, inciduntur. Cruribus eas apponi curat *Sennertus*, vel supra renes, post etiam brachiis, non ita collo, ne parti, loco affecto propinquæ, in principio admotæ majorem ad eum affluxum concitent, sicque malum augeant. Cervici applicat *Fr. Joel l. c. p. 257.* Eidem, ut & scapulis & lumbis *River. in Praxi & Observat.* Nuchæ & scapulis sibi admovit *Binninger. Cent. IV. obs. 67. p. 441. Lazarus Sotus in animadv. Med. pract. c. 4. §. 59.* scarificatum brachiorum in pueris commen-

dat, citante *M. Aurel. Severino* p. 64. qui ipse de scarificatione variarum partium in angina plura ex Autoribus collegit pag. 65. & seqq.

§. XXX. Ad hanc classem etiam spectant *cucurbitæ non scarificatæ* seu *siccæ*, variis corporis partibus admotæ, de quarum usu averforio, retractorio similibusque, varia Autorum testimonia adducit, laudatus *Severinus* p. 205. 206. & alibi. Eâ verò ratione id præstant, quatenus arterias & venas simul afficiunt, & sic sanguinis per utrasque motum aliquomodo morantur. Scapulis autem, collo & sub mammis affiguntur, autore *Platero in Praxi* p. 344. ac præsertim in cervicis initio juxta secundam vertebra[m] appositæ magnum afferunt emolumentum, dum liberiorespirationem ac deglutitionem adjuvant. Sic scapulis & brachiis magnas seu ventosas apponi curavit *Timæus von Guldentlee Cas. cit.* p. 78. Ad potentius revellendos humores *vesicatorium* posteriori parti cervicis statim ab initio post V. S. admo- vendum svadet *Riverius in Praxi* p. 293. sicuti idem in quodam cum successu præstitit *Cent. II. Obs. 10. p. 588.* Hæc ipsa tamen nuchæ applicata, præcipuè in augmento, improbantur à *D. Paulo de Sorbait* p. 730. utpote parti affectæ nimum propinqua, nisi fortè in fine seu in declinatione ad apparentis jam & maturi tumoris rupturam. *Vesicatorium* singulare præscribit *Mynsichtus in Armam. Medico-Chym. sect. 30. p. 420.* quod super pectus poni jubet, quum optimè ad illud materiam divertat & experimentum sit nobilissimum. Munere autem derivantium & revellentium funguntur hæc ipsa, dum lympham affluentem & refluentem alliciunt & evacuant, ut ab eâ membra alia, hinc morbosa, minus lædantur. Maximâ urgente necessitate *cauteriis*, docente *Platero loc. alleg.* cervicis initium seu capitis eminentior sedes inuritur, quod & præservatoriè locum habet. Tandem *frictiones* quoque extremorum, *ligaturæ* in artubus, & *lotiones pedum* ex ∇ a calida simplici vel herbis appropriatis medicatâ, commendantur. Si veterum stamus opinione, inquit *Illustris Barthol. Cent. I. ep. med. 81. p. 334.* ad sui refrigerium cor per extrema arteriarum, venarumque oscula in cute aërem simul recipit & expellit fuliginis, quod aucta necessitate Cynanchicis crebris frictionibus foret promovendum. Sed an multum ad humorum revulsionem conferant, dubito, cum vis earum ferè momentanea sit. Plus juvami-

vaminis ex ligaturis sperandum, præprimis si in partibus remotioribus instituantur, dum enim venas constringendo sanguinis & feri refluxum ad cor quadantenus remorantur, non tam citò iterum ad partes, nec in tantâ copia amandari possunt, quin si dolorificæ sunt, simul attrahendo humores agunt. Hinc tales in quadam puerpera, ex angina vera decumbente, artibus admoveri jussit *Binninger Cent. I. Obs. 86. p. 95.*

§. XXXI. Nunc ad fontem *Pharmaceuticum* delabimur, ubi scopo nostro inserviunt *Purgantia & Vomitoria*. Illorum usum in principio prolixè commendat *Decker Exerc. cit. p. 262. seqq.* ac Practicorum à nobis sæpius allegatorum testimonia comprobant. An autem febre præsentè in initio tuta sint, non convenit inter Autores. *Sennertus* ad febris naturam respicit, quatenus vel præcessit anginam, aut simul cum ea invasit, vel infecuta est eam: in priori casu ea svadet, in posteriori verò non multum inde commodi sperandum dicit; vid. ipse *p. 105. & 106.* ubi hæc latius proponit. *D. Paulus de Sorbait Med. Pract. p. 730.* purgationem, febre licet affligente, ordinat, si indicans hujus seu cacochymia adsit, idque in plurimis patientibus hætenus se probasse dicit, optimeque successisse, dum plures anginas in corporibus cacochymicis & minus plethoricis solo cathartico curaverit. Sic anginam illam contagiosam, cujus ex *Cel. Bartholino §. 28.* meminimus, sola purgante potione ex Syrupo rosar. & melle olim jugulavit *Castellus*. Mature autem instituenda hæc est, statim altero post V. S. die, ut *Riverius & Fr. Joel* volunt, quum morbus non det inducias: quin si is urgeat, etiam eodem; ut se fecisse refert *Trallianus lib. 4. c. 1.* ubi *Sennertus* monet, manè celebratâ V. S. vesperi exhiberi posse purgans. Eligantur verò *mitiora* saltim & *blanda*, quæ humores non nimis exagitant, præprimis si bilis peccat, nam ad pituitam exterminandam fortiora paulò adhibere licet. Hujus generis sunt, cassia, tamarindi, manna in jusculo soluta, (de cujus usu vid. *Binninger. cent. IV. Obs. 67. p. 440.*) rhabarbarum, mechoacanna utraque; Syrup. rosar. solutivus jam commendatus, Syrup. de manna, cichorii cum Rhabarb. &c. Forma autem liquida videtur commodissima, dum sic pitissando absumi possunt, quamvis & in alia, si appetatur, dare liceat. Pilulæ tamen vix commodè præscribuntur, ob deglutitionem læsam & saporem ingratum, nausæ ac vomitûs

mitus procreatricem; multò minùs imitandus *Rondeletius*, qui pilulas dissolvit pro faciliore assumptione, non attendens mala, quæ ex nauseabundo hoc medicamento oriri possunt. Interim præservationis locò olim, cùm Romæ angina epidemia ac pestilens grassaretur, à Medicis ordinatum remedium hoc, ut post frugalem cœnam dosim pilul. hier. picr. assumerent; quo auxilio quicumque usi sunt, periculum declinârunt tam atrocis mali. Vid. *Holler. lib. I. de morb. intern. cap. 23. pag. 215. & Plater. in Praxi pag. 346.*

§. XXXII. Si verò deglutitio planè impedita sit, ut nulla ore assumi queant purgantia, eorum vicem suppleant *Enemata* ex emollientibus variis, ut & laxantibus, purgantibus, & stimulantibus acrioribus conflata, quæ tamen, si febris conjuncta, mitiora esse debent. Talia sunt herbæ 5. emollientes vulgò dictæ, ut malv. alth. violar. mercurial. parietar. quibus alii betam, branc. ursin. & atriplicem addunt, rad. alth. lil. alb. bryon. cucum. afin. cyclamin. flor. lil. alb. melilot. sem. lini, fœni gr. furfur. & agaric. in petia ligat. jalapp. helleb. nigr. fol. senæ &c. quibus in ∇ a simpl. coctis & colatis add. electuaria varia, bened. laxat. diacathol. diacartham. hier. picr. simpl. & cum agarico, cassia pro clysteribus, it. olea lil. albor. lini, rutæ, chamæmel. & stimuli loco \ominus ina, \ominus gemmæ, ♀ ri, ⊕ diat. sacchar. Thom. fel ♂ inspissat. &c. Et cùm, *Deckero* teste, alvo astrictâ ut plurimum laborent anginosi, cujus causam in salivam plus justo effluentem rejicit *Helmont. Tr. latex humor negl. §. 20. p. 304.* horum, mitiorum tamen, usus valdè laudabilis erit.

§. XXXIII. An vomitoria commendanda, res altioris indaginis est. Eorum usum approbat *Jos. de Aromat. p. 69.* In angina etiam maligna *Barthol. Tr. de angina puerorum*, quem citat *Hoffmannus quondam noster M. M. p. 107.* insigni nobilitat præconio. In pituitosâ dictâ emetica, licet satis vehementia, svadet *Riverius*, & inter hæc palmam tribuit ∇ æ benedictæ, quum sapore nullo ingrato prædita, & facilè pitissando ingeri possit, præterea ad ʒij exhibita miranda præstet, & morbum ut plurimum intra duas horas dissolvat, sicut effectum ejus exempla *Cent. II. Obs. 10. pag. 588. & obs. 24. pag. 592. item Cent. IV. Obs. 60. p. 645.* celebrant.

Summè

Summè tamen cautos nos esse jubet inflammationis hinc, ob conatum nimium, augendæ & suffocationis periculum. Unde minùs tuta ea judicant *Sennert. p. 107. Joubert. de thorac. affect. c. 1. Gregor. Horst. decad. 4. probl. med. quæst. 4. Decker. l. c. p. 151. D. Paul. de Sorbait. p. 730. Hoffmann. c. l. & plures alii.* Nec obstat, quod *Hippocrates* alicubi dicat, se per superiora purgationem adhibuisse; per hoc enim, uti explicat *Desider. Jacot. comm. cit. p. 699.* non intelligit vomitionem, sed gargarismata, cum ipsemet jubeat, ne per locum affectum unquam evacuemus, alioquin futurum, ut imbecillus ad se trahat omnia. Idem inculcat *Galenus 13. M. M. c. 6.*

§. XXXIV. Potius *Repellentia* consideramus, quæ juxta *Sennertum* post primam statim sanguinis missionem in auxilium vocanda ad inflammationis augmentum præcavendum. Id quod ex mente *Nobil. Bohni in Colleg. cit.* præstant, dum in fibras partium solidarum, recipientium agunt, hasque constringendo & roborando ulterio- rem sanguinis appulsam retardant, eumque ad vicinas & laterales, arterias deflectunt, ut modicum ejus, quod actu inhæret aut accedit, à venis commodius absorberi queat. Hæc ipsa verò solum intus in faucibus, quod §. 23. monitum, non extrà applicanda, ne humorum repulsio ad interiora & fauces versus cum maximo periculo fiat; unde & cautè cum illis mercandum, & rarissime solis repellentibus, nisi cum imminet inflammatio, aut ea primùm incepit, utendum. Sicut nec eò casu astringentia talia conveniunt, ubi à rebus acutis gulæ infixis maïum hoc ortum. *Gargarismatum* forma hæc commodissima, quorum loco in infantibus, qui modum hæc adhibendi ignorant, *linctibus* opus est. Suspecta quidem videri possunt, quod gargarifando partes inflammata commoventur, quæ quiete indigent; sed hoc incommodum facilè evitari potest, si juxta præceptum *Riverii*, gargarismata in ore detineantur resupino corpore citra ullam agitationem, ut partem affectam tantum attingant. Cavendum insuper, ne ingredientia ob acrimoniam fauces lædant, vel ingrato nimis sapore nauseam & vomitum cum ægri damno creent. *Galenus 6. de compos. med. sec. loc. c. 1. quatuor* proponit remedia, quorum *primum* & mitissimum ex musto, *alterum* fortius ex moris, *tertium* paulò fortius ex rubi moris, *ultimum* fortissimum ex corticibus nucum viridibus parat, addendo singulis corrigentis locò mel. Horum compositionem & præpara-

tionem fusè ex eo describit *Sennertus p. 108.* Hodiè ex variis ingredi-
entibus conficiuntur gargarismata talia, prout mitiora aut fortiora de-
siderantur. Illa constituunt ∇ æ plantag. prunell. uvular. fol. quercus,
salicis, rosar. similesque refrigerantes, quibus additur succus quidam
acidus, granator. citri, vel \ddagger rosac. it. syrup. granator. myrtillor. de ro-
sis siccis &c. & tantillum $\textcircled{\text{D}}$ i, vel communiter cum $\textcircled{\text{A}}$ e depurati, quod
lapidis & $\textcircled{\text{S}}$ is prunellæ nomine venit, vel elegantius cum $\textcircled{\text{S}}$ *aco,
quod $\textcircled{\text{M}}$ *cale audit, cujusque præparandi modum concinnio-
rem tradit *Excell. Wedelius Ann. II. Ephem. Germ. Obs. 96. p. 297.* vel
 $\textcircled{\text{S}}$ iati aut $\textcircled{\text{P}}$ lati *Mynsichti*, cujus etiam $\textcircled{\text{F}}$ $\textcircled{\text{M}}$ tus & Trochisci de $\textcircled{\text{O}}$ in
hoc affectu ab ipso valdè extolluntur; sicut ratione $\textcircled{\text{O}}$ ri pulvis pyrius
quoque conducit, militum euporiston, vid. *Minderer. l. c. & Höfer. in*
Hercul. Med. lib. 1. c. 12. p. 91. Fortiora paulò sunt, quæ ex decoctis
dictarum herbarum, cum cortic. granat. balauft. nuc. cupress. flor.
rosar. rubr. myrtill. exsiccat. & similibus parantur, addendo succos &
syr. nominatos, it. rob. dianuc. diamor. myrtillor. $\textcircled{\text{M}}$ variè præpa-
ratum & $\textcircled{\text{O}}$. Validiora sunt gallæ, sumach, hypocist. &c. hinc modicè sal-
tim, ubi opus, reliquis addenda, non sola in usum vocanda. Garga-
rismum in angina desperata proficuum ex fol. semperviv. rec. cum
 $\textcircled{\text{S}}$ *co $\textcircled{\text{N}}$ atis commendat *Fr. Hoffmann. in Clave Pharm. Schröd. p.*
549. ubi & ∇ m $\textcircled{\text{N}}$ tam sedi & Syrupum ex succo ejus laudat. *Forestus*
singulariter extollit Gargarismum ex lactis caprini & ∇ æ plantag.
part. æqual. quò remediò, utut vulgari, ad miraculum se anginam cu-
rasse testatur *lib. 1. de febr. obs. 17.* Sic etiam *Rulandus* unico sæpè gar-
garismate eam profligavit; vid. *Cent. II. Curat. Empir. 9. & Cent. X. cu-*
rat. 55. ~us acidus $\textcircled{\text{A}}$ is, $\textcircled{\text{S}}$ is aut $\textcircled{\text{P}}$ li ∇ â appropriata temperatos pro
inflammatione compescenda sensim sorbere jubet *Riverius*. Pulveres
repellentes ex fol. plantag. rosar. rubris & similibus fistulâ interdum
insufflari ex *Platero* novimus. Linctus verò ex succis & syrup. nomi-
natis aliisque fiunt.

§. XXXV. Nec *Derivantia* negligenda sunt, quæ in operandi
modo cum revellentibus conveniunt, in eo saltim differentia, quod
hæc in remotiori, illa in vicina magis parte administrantur, & post-
quam revellentia præmissa sunt. Alterò ut plurimum die celebratur,
si tamen necessitas lege carens urget, etiam eòdem cum *Tralliano* fieri
potest, derivatio. Hujus gratiâ frontis venam aperit *Archigenes*, alii
eam,

eam, quæ in cervice, alii venas narium, alias alii. Olim celebres fue-
re venarum jugularium sectiones, de qua operatione latè agit *M. Aur.
Severin.* ejus usum tum aliis, tum propriis experimentis confirmans,
tr. cit. p. 51. & seqq. Eandem approbat *Riverius in Praxi Tralliani & Za-
cuti Lusitani Observationibus.* *Renatus Moreau* experientiam suam in
Epist. aliquoties cit. adducit, dum centies jugulares aperiendas se cu-
rasse asserit, non tantum innoxie, sed etiam feliciter; nec operose ma-
gis aut periculose eas secari, quam ceteras venas. Quum verò no-
stris temporibus remedium hoc minus usitatum sit, his præsertim in
locis, venas lingvæ, *raninas* dictas, ab omnibus ferè Autoribus hunc
in finem commendatas, aliis præferimus; de quarum usu in morbo
castrensi, cui anginam frequentissime copulari supra docuimus, locus
elegans existat apud *Excellent. Ammannum in Paranesi p. 317.* Quibus-
cunque, inquit, militibus, qui ex Turcica expeditione anno 1664.
redibant, in Nofocomio venæ sublinguales secabantur, liberaban-
tur à morbo Castrensi, quibus ob neglectum tempus non aperi-
bantur, ex delirio Ungarico moriebantur. Huc etiam collimant cu-
curbitulæ sub mento scarificatæ, quibus mulierem anginâ caninâ la-
borantem, curatam fuisse refert *Zacut. Lusit. in Observat.* Curam verò
Benivenii, qui scarificationibus sub maxillis & supra collum plagis
altioribus inflictis, aliquem prognostico relictum liberavit, ex eò de-
scripsit *Sennert. p. 118.*

§. XXXVI. Non verò hisce res absolvitur omnis; sicut enim
ex Practicorum monito sola repellentia vix unquam tuta sunt, sed in
principio etiam de *discutientibus* aliquid addendum, ita in progressu
hæc magis adhibenda, itidem verò non sola, sed adstringentibus, in
minori licet dosi, admixtis, in quo curationem anginæ ab aliarum
partium inflammationibus differre docent iidem, & rationes affert
Sennertus p. 112. An verò materia extra arterias ad poros partium,
effusa & stagnans horum ope in vapores resolvatur, ut nonnulli pu-
tant, & sic insensibiliter per poros discutatur, ex eo dubium reddi-
tur, quod sanguis & lymphæ integra in vaporem vix resolvi que-
ant, sed caput mortuum crassius atque haud diffusibile post se relin-
quant, unde probabilius censet *Celeb. Bobnius*, discutientia ejusmo-
di humores extravasatos & aliquantum incrassatos ita attenuare,
ac fluiditatem pristinam ipsis reconciliare, ut à vasis capillaribus,
quæ

„ quæ ob crassitiem antea subire nequiverant , resorberi iterum &
„ abduci possint, *vid. Colleg. ejus cit. ubi plura.* In angina pituitosa medi-
camenta viscosa, acria ac volatilia conveniunt, quorû beneficio mate-
ria illa viscida stagnans & obstruens inciditur, attenuatur ac liquidior
redditur, quò factò obstructions hinc factæ tolluntur, ac æger à mor-
bo liber evadit ; quò nomine apophlegmatizanta laudat *Decker. l. c.*
p. 114. Sic gargarismate ex solo Ψ confecto , inque angina omnis-
que gutturis inflammationis initio adhibito , dictos affectus intra tri-
um horarum spacium se curasse testatur *Jo. Waleus in M. M. pag. 112.*
quem locum citat jam laudatus *Decker. p. 110.* ubi ejus usum exemplò
columellæ inflammatae maximeque tumefactæ , hinc curatae , confir-
mat. Sic ratione sinapi gargarismus à *Sculteto in Obs. §. 26. cit.* descri-
ptus & ab eo in omnibus periculosis anginarum speciebus , cum ad-
huc in principio augmenti fuerint, maximè commendatus , conducit ;
sicut ob majorem sinapi quantitatem gargarisma *Riverii Cent. IV. Obs.*
76. p. 648. potentius priori resolvere idem *Scultetus* scribit. Nec par-
vi faciendum decoctum illud *Deckeri* , quod & suffiendi , & gargari-
fandi sine præscribit , & in angina , omnibus frustra adhibitis , singu-
lare experimentum est, ut, etsi jamjam suffocatos judicares , usurpato
eodem brevi levamen sentiant anginosi. *Vid. eundem l. c. p. 47.* Aliàs
talia gargarismata constituunt herbae hyssop. rorismar. organ. (*Jaco-*
bæam, quam Camerarius laudat, ob ingratum & propemodum nausea-
bundum saporem heic exulare jubet S. Pauli in Q. B. Class. III. p. 352.)
beton. thymi, puleg. calaminth. &c. fl. melilot. chamæm. sem. lini, fœni-
græc. alth. rad. liqvirit. dactyli, passulæ min. carica pingves & similia,
in quorum decoctis solvuntur mel rosat. oxymel simpl. syrup. dia-
mor. dianuc. &c. pro majori discussione in statu additur crocus &
myrrha , & in declinatione nonnihil de cineribus hirund. vel harum
nido aut albo græco &c. quæ specificè prodesse creduntur, cum respe-
ctu Θ is & Φ ri, quò pollent, potius resolvendo & discutiendo agant.
Sic commendandi veniunt gargarismi de althæa, de glycyrrhiza, & de
cortic. granat. *Mynsichti*, uti & formulis ejusmodi ac aliis heic occur-
rentibus *Sennerti, Plateri, Grülingii* aliorumque Libri Practici refer-
ti sunt. In *prunella* autem *alba* non sola gargarismata sufficiunt, sed si-
mul *manuum opera* requiritur , ut mediante instrumento commodè
fauces à viscosa illa ac glutinosa materia repurgentur ; *vid. Minderer*

l. c. Sic etiam *Hippocrat. lib. II. de morb.* præcipit, ut sputum, si fortean ob viscositatem excerni nequeat, myrti furculo tenello, molli lanâ convoluto, ex faucibus educatur. *Suffituum* forma *Sennerto* aliisque non arridet, quoniam omnia in fumum resoluta & ore excepta faucibus inimica sint, easque exasperare soleant ac suffocationem augere: in angina tamen pituitosâ, in Belgio admodum familiari, nî majori angustia premantur fauces, cum *Jouberto cap. 1. de thorac. morb.* suffimenta adhibet *Deckerus l. c. p. 62.* cujus decoctum, hac quoque ratione usurpandum, paulò antè laudavimus. Ex iis autem confecta sint, quæ vi aromatica & volatili incidere valent & liquidiorum reddere pituitam viscidam ac tenacem, & obstructions hinc productas solvere. Sic suffitum ad anginam ex *Hippocr. l. c.* describit *M. Aurel. Severin. Tr. alleg. p. 185.* & *Aëtius*, eodem teste, *lib. II. serm. 4. c. 47.* horum beneficiò cynanchen curavit. Sicut etiam inter specifica suffitum succini per infundibulum exceptum recenset *Sebiz. in Manual. Med. p. 532.* cujus usum in tonsillarum inflammatione exemplo comprobat *Ruland. Cent. II. curat. 97.* *Errhina* verò & *ptarmica* in dicta anginæ specie improbat laudatus *Decker. l. c. p. 30.* eò quòd non nisi inflammatio, fluxio, tumor, dolor & per consequens febris symptomatica ab illis augeatur, imprimis, ubi rheuma non constiterit, ut *citato loco Joubertus* testatur, qui tamen in tonsillis inflammatis, ubi jam constitit rheuma, apprimè *errhina* convenire docet *cap. 2. de thorac. affect.*

§. XXXVII. Quoniam autem vis conjuncta fortior est, externe quoque resolventia & discutientia adhibenda, quæ communiter *linimentorum & cataplasmatum*, rariùs paulò *emplastrorum* formâ præscribuntur. *Illa* fiunt ex oleis infusis violar. amygdal. dulc. rosar. (linimento namque ex tribus his parato sanguinem ex vulnere thoracis periculoso in muscutorum spatia effusum, ad miraculum ferè discussum fuisse novi) lil. alb. chamom. à *S. Pauli in Q. B. pag. 254.* laudato, it. pingvedinibus variis & mucilagibus, quibus interdum adduntur stercorea animalium, quæ in eò conveniunt, quod ratione

Θ is Ω si, quò gaudent, discutiant. *Cataplasmata* autem ex fol. malv. violar. flor. chamom. melilot. rad. lilior. alb. alth. farinis femin. lini fœni græc. fabar. cum nido hirund. vel stercore. ad mollitiem coctis constant, addendo prædicta olea, pingvedines, mucilagines, cro-

cum, aliaque validiora, juxta Medici prudentiam varianda. Præprimis cataplasmata & emplastra à *nido hirundin.* denominata celebria, qvalia sunt *Sennerti* & *D. Pauli Lutheri* apud eundem, *Mynsichti*, *Michaëlis*, *Sylvii*, *Deckeri*, *Joëlis*, aliorumque. Sic etiam nidum hirundinum in \ddagger to decoctum & cataplasmatibus formâ collo adaptatum, commendat *Ruland. Cent. VII. cur. 92.* Notandum verò, quod *externa* hæc omnia *calidè* applicanda sint, ne frigiditate suâ repellant, hincque magis noceant: uti & *gargarismata* ex monito *Mynsichti* semper exhibenda sunt *tepida.*

§. XXXVIII. Quod si verò dictis remediis dissolvi digeri que nequeat materia contumax, sed ad *suppurationem* tendat, quod ex dolore aliisque accidentibus auctis clarum fit, puris generatio omnibus modis acceleranda, id quod *maturantibus* & *ἐκπυητικαῖς* intus forisque adhibitis perficitur. Sic ob vim leniendi & maturandi cassiæ extractum seu medullam in ore detentam laudant, ut sensim liquefcens deglutatur. Gargarismatibus ex decoct. rad. alth. lil. alb. fl. malv. scabios. (quæ inde Germanis dicitur *Apostem Kraut*) sem. lini, cydonior. caricar. pingvium, jujub. ficuum, dactylor. & similium, cum ∇ â simpl. vel hydromelite paratis, in quibus sub finem uncia una vel altera sapæ solutæ, frequentes fiant oris collutiones, & simul extrâ applicentur cataplasmata ex enumeratis §. *præced.* speciebus, addendo rad. irid. aut bryon. rec. mors. diaboli seu succisæ, quæ specificum creditur, cepas sub cineribus coctas, fermentum, O m, cineres hirund. album græcum &c. Puls ex farina semin. lini cum lacte caprino facta & cataplasmatibus instar adhibita, *Plateri* testimonio plurimum juvat.

§. XXXIX. Si jam ex symptomatum remissione aliisque signis innotescat, suppurationem esse factam, non est procrastinanda *puris eductio*, cum illud morâ sua reddatur acrius, ideoque noxium magis. Hinc quando suâ sponte non rumpitur abscessus, ejus apertio variis mediis tentanda, quæ latè ab Autoribus nominatis adducuntur. Cinerem noctuæ integræ nec deplumatæ in guttur immissum apostema anginæ mirabiliter aperire scribit *Schröder. lib. V. Pharmac. Medicobym. p. 321.* *Galenus* aliquando stercus pueri exsiccatum cum melle commistum faucibus cujusdam anginosi illévit, unde intra horæ spatium ruptus tumor, & ipse præmii locò 100. aureos reportavit, ac insuper

pro revelatione hujus remedii 200. aurei promissi sunt; referente id *Fr. Joël in Praxi p. 258.* Idem Cataplasmate ex flor. chamomill. cum † to & O parato & extrà applicatò, effecit *Ruland. Cent. IV. Curat. 56.* Sunt qui *emeti*corum ope id obtinere tentant. Sic citatus *Rulandus* fœminæ anginosæ vomitorium ex ∇ æ bened. & ∇ æ mulf. ana. ʒj . propinavit, ex quo apostema ruptum; *Cent. II. cur. 62.* Hunc imitatus est *Riverius Cent. IV. Obs. 60. p. 645.* dum alicui exhiberi jussit, ∇ æ bened. ʒij . in cujus operatione abscessus in faucibus latens, qui totum œsophagi orificium obturarat, disruptus est; hinc pure rejecto æger convaluit. Hanc curam tamen temerariam vocat *Hoffmann. in M.M. p. 108.* Ex decocto *Deckeri* §. 36. laudato, abscessum post paucas horas ruptum esse, exemplo quodam ipse testatur *pag. 63.* Alii O vel \sim u O li abscessum attingunt, unde plerumque rumpitur ille. Feliciter id in quodam desperato anginoso præstitit laudatus *Sorbait*, dum extremitate candelæ cereæ in \sim m O li tinctæ tumorem attingit; vid. *Med. Pract. p. 731.* *Rulandus* O li instillat ∇ æ fontanæ vel vino albo, & gargarismi formâ adhibet, *Cent. IV. Curat. 34. & Cent. VI. curat. 82. Excellentiss. Dn. D. Præses* commendat Spiritum O li, cui baculus subtilis in cuspide instar penicilli paratus intingitur, eoqve locus affectus attingitur, cumqve dolorem exinde percipiant ægroti, statim alio baculo eodem modo formato & in mel rosatum intincto, ulcus tangendum est, idqve sæpe cum fructu adhibitum observavit. Nonnulli solùm candelam ceream O amygdal. dulc. illitam œsophago immittunt. Agaricum trochiscatum nobilissimum remedium vocat *l. c. Sorbait*, si vel gargarismis admisceatur, vel ad ʒj . fumatur; sicut & ejus usum *Schenckius* historiâ ex *Douyneto* allatâ, quam *Riverius* quoqve adducit, confirmat. Si tumor in faucibus conspicuus, quidam eum instrumento acuto ligneo vel ferreo aperiri jubent. Plura vide apud alios.

§. XL. Dum abscessus rumpitur, cavendum sedulò, ne pus in pulmones aut œsophagum ruat, unde *prono capite* omne id effluere sinat æger, vel exspuat: quo factò ulcus abstergetur gargarismo ex hydromelite, vel ∇ a saccharatâ, vel decocto hordei cum melle rosac. vel lacte cum saccharo &c. quæ si ob ulceris forditiem non sufficiant, ad fortiora detergentia & putredini resistentia accedendum, usurpando vel gargarisma à *Sennerto* & *Riverio* descriptum, ex fol.

scabios. agrimon. rad. aristol. long. irid. Florent. fl. rosar. rubr. nuc. cupress. & myrrhâ in hydromelite coctis ; vel lacteum *Mynsichti pag. 402.* Post detersionem hanc *consolidatio* ejus promovenda. Lac chalybeatum commendat *Platerus*, vel cui radix consolid. incocta, aut bolus commixta. *Sennertus* linctum ex bolo armenâ cum melle vel syrupo rosat. it. pulv. ex myrrha, thure, rosis & bolo armen. ordinat. *Rulandus* gargarismate ex ∇ â mulsâ, in qua chalybs aliquoties extinctus, utitur *Cent. II. cur. 62.* it. alio ex decocto herb. plantag. cum radice & fol. quercus parato, cui diamoron additum. *Cent. VI. cur. 81.* Si verò in exterioribus partibus abscessus enatus, more aliorum tractandus ille. Nonnunquam tamen præter expectationem nostram evenit, ut inflammatione remittente tumor nec resolvatur, nec suppuretur, sed potius durior evadat, ubi cataplasmata emollientia & resolventia fortiora requiruntur, quale illud est, quod *River. in Praxi pag. 295.* præscribit.

§. XLI. Nobile adhuc & generosum remedium superest, ad quod in extremo necessitatis casu confugere jubent ejus Patroni, quando scil. præsentaneum suffocationis periculum urget, & metuendum ne antequam materia discutiatur aut suppuretur, æger strangulatione pereat, cum melius sit anceps remedium experiri, quam nullum. Nominatur id communiter *λαρυγγοτομία*, juxta alios rectius *βεγγυχοτομία* vel *τραχειοτομία*; minùs convenienter *φαρυγγολομία*, quum non gulæ, sed asperæ arteriæ incisio sit, loco convenienti & periti Chirurgi manu facta. Operationem hanc ut crudelem nimis ac periculosam, nî prorsus vanam, cum *Aretæo* & *Aureliano* rejiciunt nonnulli, plures tamen eam opprobant. *M. Aurel. Severin.* in sua *effic. Med.* integrum de ea caput habet, *pag. 93. & 94.* ubi varios Autores recenset sententiæ posteriori addictos, eamque exemplis confirmat. *Magnus Barthol. Cent. I. ep. 86. p. 333.* *Spigelii* & *Severini* experientias adducit; post verò varia circa illam dubia movet, eorum resolutionem solidam & candidam à *Renato Moreau* expectens, qui idipsum in *seq. Responsoriâ* præstitit, ubi simul testatur, se operationem hanc in Hortulano quodam & milite feliciter exercuisse. Sic *Excell. Dn. D. Præses olim Patavii in Nosocomio à Cel. Marchetti* in anginoso quodam eam vidit celebratam. Calculo albo etiam no-

tant

tant eam *Roderic. à Fonseca Tom. I. Consult. Med. 22. p. 156. Sebiz. Manual. Med. Pract. p. 531. Nob. Amman. in Paranesi p. 420. D. Paulus de Sorbait. p. 729. Sennert. quæst. 5. p. 126. & alii, ut Veteres, ab his jam adductos, taceam. Operandi modum describunt Renat. Moreau l. c. & ex eo Hornius in Microtechn. p. 127. Fabr. Hildan. in Oper. Chir. Frider. Monav. Tr. pecul. de Bronchotome, Scultetus in Armam. Chir. part. 1. Tab. 34. fig. 1. & seqq. & nuperrimè Lamzweerd in Append. ad Armam. hocce, qui à p. 195. usq. 205. fusè de remedio hoc agit, ejusque usum exemplis aliquot illustrat. Interim cum Operatio ista non minus *rara* sit, quàm *periculosa*, ad eam exercendam non facilè deveniendum esse cum citato *D. Sorbait. p. 306.* judicamus. Caveat imprimis Medicus is, qui famæ suæ curam gerit, ne in nostris regionibus, ubi generosiores ejusmodi Operationes, ceu crudeles, nimis exosæ, & Chirurgorum manus rudiores sunt, proprio ac temerariò ausu illam aggrediatur; Verendum enim, ne, si sinister eventus, ex alio licet casu, superveniat, existimationis suæ jacturam patiatur extremam. Quod si verò æger ipse aut adstantes affines remedium hoc anxie efflagitent, non nisi periculo priùs exposito & prognostico munitus, vel aliis simul in consilium adhibitis, ad illud se accingat, ut, si fortean successus non respondeat, à culpa liber vivat, nec calumniis se exponat hominum.*

§. XLII. Non verò solis externis, quæ hætenus prolixè explicata sunt, insistendum, sed *interna* etiam conjungenda: inter quæ omnem ferè paginam absolvunt *diaphoretica & sudorifera* varia, cum *bezoardicis*, si malignitatis suspicio adsit, commixta, quorum agendi modum jam §. 23. brevibus innuimus, & fusius delineant *Sylv. I. Prax. c. 40. §. 35. seq. p. 689.* ut & *Decker in Exerc. suis p. 54.* Potiora ex *triplici Regno* desumpta sunt dent. equi mar. mandib. lucii pisc. oculi ☉, ebur & C. C. f. Δe, corall. & margar. orient. ppt. MPerlar. unicornu verum & fossile, lap. bezoar orient. & occid. os de corde cervi, pulveres bezoardici varii, ☿ diaphoret. bezoardicum minerale simplex, & composita cum ☉, ☽, ♃ &c. pulv. pannon. rub. ☿ nativ. & ☿ ij, specif. cephal. *D. Michael. M. S. & Ræ* bezoard. variæ, Liquor & Ræ diaphoret. *Mynsichti* ab ipso in hoc affectu laudata, ~ theriacal. simpl. & camphorat. ☽ & C. B. scordii, scabios. scorzoner. sambuc. & innumera alia ab Autoribus memorata.

§. XLIII. *Diuretica* etiam illa, quæ □am movent, & cum fe-
 rosis superfluitatibus simul materiam morbificam, si natura eam per-
 vias has excludere intendit, aut morbi reliquias eliminant, heic lo-
 cum merentur; qualia sunt ~ Θis & Θli acidi vel dulcificati aut
 cum ∇a appropriata temperati, quos supra §. 34. ex *Riverio* laudavi-
 mus; quò etiam spectat ~ Θis tantillo Θis ♀ri infractus & torna,
 Qis coloratus, qui nonnullis, teste *Excellent. Ludovici in Dissert. Phar-*
mac. I. p. 454. speciali Ræ aperitivæ nomine venit, it. ex Θo & ♀o
 præparata varia, Θdiat. lapis prunellæ, ♀ Θtus *Mynsichti*, ~ Θi dul-
 cis, ♀i rectificat. clyffus Θij ♀atus & ♀eus, familiaque.

§. XLIV. Semper autem in morbis simul attendendum ad ce-
 tera *accidentia*, iisque, si mali quid inde metuatur, maturè succur-
 rendum. Sic *febri*, seu primaria sit illa seu symptomatica, obviam-
 itur tum sudoriferis & bezoardicis §. 42. enumeratis, tum alterantibus
 & confortantibus, ex ∇is Qatis borrag. bugloss. rofar. cerasor. nigr.
 cort. aurant. namphæ, typharum & de corde cervi, cordial. H. S. ci-
 nam. simpl. & borragin. lil. convall. &c. pulv. cordial. spec. diamar-
 gar. & de gemmis frig. magister. cordial. perlar. corallor. confect. Al-
 kermes, ~ rofar. rubi idæi, ess. ambrae, R fl. 4. cordial. &c. de qui-
 bus ex professo in doctrina febrium agitur. Celebris etiam pulvis
Canischiensis dictus, qui ex lap. prunell. p. jv. Zingiber. p. ij. & cinam.
 p. j. constat, & in morbo Hungarico specificè extollitur. Ex iisdem
 ingredientibus constat secretum illud Antifebrile (ipsi Panacæa di-
 ctum) eremitæ cujusdam in magna Polonia, cujus beneficio singula-
 ria præstitit; vid. *Fascicul. medicam. sing. Ann. VI. & VII. Ephem. Germ.*
annex. p. 169. Dolor si excruciat *in faucibus*, is internè gargarismate
 vel ex solo lacte tepido, ubi caprinum quidam præferunt, vel in quo
 rad. liquirit. jujub. passul. & alia lenientia cocta, mitigandus; exter-
 nè autem linimento ex o amygdal. dulc. violar. &c. si *cardiacus* est,
 præcipitantibus corrigendus, ubi laudandus venit pulvis = tans *Ex-*
cell. Wedelii ex conchis, lap. Θ. cum pulv. bezoard. ol. caryophyll. &
 opio parùm, descriptus in *Opiolog. p. 115.* *Lingva arida & fissa* demul-
 cenda iis, quæ substantialiter humectant, qualia in specie sunt mucil-
 aginosa, v. g. mucilago sem. psyllij, cydonior. althææ, cum ∇a cor-
 tic. nuc. semperviv. plantag. &c. extracta, addito Θo diat. aut simi-
 li, it. rob diamoron, Syr. violar. &c. Nec inutilis erit gargarismus de
 auricu-

auricula Judæ *Mynsichti*. *Mindererus* lardum recens non salitum lingvæ impositum, vel butyrum recens, cui loco \ominus is communis \oplus m præparatum immistum, ei inunctum, inter alia communia euporista commendat: *Lentore* autem albo obducta beneficio instrumenti ab eo liberanda, de quo §. 36. *Sitim* fallunt tum julapia suavissima, qualia *Sylvius* lib. I. *Prax. c. 1. §. 12.* & alibi ordinat, tum lapis prunellæ, Trochisci de \oplus o *Mynsichti*, rotul. refrigerantes *ejusdem*, & similes in ore dententi. In *virium debilitate* epithemata cordi & pulsibus unà cum facculis confortantibus imponuntur. Reliquis ex propriis fontibus succurrimus; omnia enim heic adducere, dum brevitati studemus, non licet.

§. XLV. His coronidis loco adnectere placet catalogum eorum, quæ *singulari* quadam, *occulta* & *specificâ* vi anginæ mederi creduntur, quamvis multa ex manifestis id agant causis, & à *Sennerto*, *Sebizio*, *Hoffmanno*, aliisque recensentur. Sic cineres hirundinum, cancrorum, cochlearum, cuniculi, noctuæ &c. insufflati, aut melle excepti & illiti ob vim abstergendi, & discutiendi, quam à \ominus e habent, profunt; sicut eadem ratione pulvis millepedum seu asellorum, à *Magno Rolfincio* in *Epitome* allegatus, conducit. Stercora animalium exsiccata, ut hirundin. (cujus respectu nidus harum confert, *vid. Sennert. quest. 4.*) columbar. anserum, canum, gallinar. &c. ob \ominus \oplus um in iis delitescens valent. Imprimis stercus album ex albo cane eligit *Hoffmannus noster*, quod canes isti melioris sint conditionis, & in albo stercore \ominus abstergens, discutiens, aperiens, resolvens volatile contineatur, quòd in diebus canicularibus, cum canum natura tunc exaltetur, penetrantius & subtilius evadat; *vid. Clavem cit. p. 647.* Rasura dent. castorei in ∇ ascabios. propinata, apri cum $\circ\circ$ amygd. dulc. & saccharo canto exhibita, arcani loco habentur. Rubetam coctam & pro emplastro impositam adèò anginosi prodesse scribit *Cardanus* lib. 7. de *variet. rerum c. 26.* ut etiam quendam jamjam moriturum hoc auxilio liberarit. Quò spectat Emplastrum magneticum *Excell. D. Andr. Knöfelii*, teste *Fr. Hoffmanno* in *M. M. p. 306.* ex bufone siccato & succino, in *Tr. Method. Med. febr. malign. p. 109.* & in *fascicul. medicam. singular. Ann. VI. & VII. Ephem. German. annexo p. 33.* descriptum. Bufo enim similitudine substantiæ fermentum malignum & venenatum extrahere dicitur. Fungus sambucinus coctus & bibitus

bibitus vel foris etiam impositus laudatur. Secretum *Guntzmanni*
 apud *Hartmann. in Praxi* ex succo ☿, semperviv. & ☉*co paratur.
 Exuvias serpentis in ☉ amygd. dulc. coctas prædicant, si linteum o-
 leo illi intinctum collo circumponatur. Sed an vis illa ab exuviis,
 an ab oleo potius arcessenda sit, alii determinent. Sic etiam amule-
 torum loco quædam commendantur, e. g. filum, quò rubeta suspen-
 sa interiit, à *Cardano l. c. it. agni lana cum corio collo appensa ab*
Hoffmanno in Clave p. 641. De filo purpureo, quò vipera strangulata
 est, ejusque usu, lectu dignissima habet *Illustris Barthol. Cent. IV. hist.*
anat. 73. p. 379. & seqq. ubi varias hujus effectus causas & curiosa plu-
 rima adducit. Aliqui caput viperæ collo appendunt. *D. Paulus de*
Sorbait cum Catholicis nullam his amuletis fidem adhibet, sed po-
 tius ad candelam *S. Blasii* collo applicatam, velut amuletum spiritua-
 le, patientes confugere jubet, *in Med. Pr. p. 731.* num rectius, cor-
 datiores judicent. An autem veri quid subsit, quod pullus hirundi-
 num comestus per totum annum ab angina præservet, de quo *Celsus*
lib. IV. c. 4. eademque virtute gaudeat lignum hederæ, adeò, ut qui
 cochleari & poculo ex eo factis utatur, nunquam aut rarò in apostema
 gutturis aut uvulæ incidat; item quod singulariter conferat lupi gut-
 tur seu aspera arteria, si anginà affectus per eam bibat, aliis experiun-
 dum relinquimus.

§. XLVI. Interea dum hæc à Medico prudenti peraguntur, æger & adstantes, ex monito *Hippocr. sect. 1. aph. 1.* officio suò ritè
 fungi debent, ne excessu quodam in sex rebus non-naturalibus com-
 misso, in curationis opere turbetur natura, ejusque minister Medi-
 cus. Hinc aërem eligat purum & temperatum patiens, vitando eum,
 qui fauces exasperare aut aliò modò lædere potest. Ex *Jouberti* mente
 „angina aërem sibi postulat frigidiorum, quia, cum multoties inspi-
 „rari non possit, parcius necessitati abundè satisfactorius est, qui, dum
 „loca inflammatione obsessa permeat, egelidus fit; *cap. 1. de thoms.*
 „affect. Etsi enim febris, quæ interdum conjuncta, frigidiusculum
 „non admittat aërem, præstat tamen locum non calefieri, ubi æger
 „jacet, & ipsum idcirco melius tegere convenerit, ut utrique inten-
 „tioni satisfiat, monente idipsum *Höfero l. c. p. 94.* Victu utatur te-
 nui, qualis est cremor ptisanæ, brodium carniū & juscula pullor.
 gallin. capon. & similia confortantia, *Krafftbrühen / ova sorbilia,*
 quin

quin & carnes pullor. gallinac. si appetantur, concedi possunt. Non verò aromatibus nimis condita sint; sed potius alteranda juscula refrigerantibus, fol. lactuc. acetos. succo citri rec. &c. *Potus* fit juscula avenacea, ∇ a mulla, decoct. hordei per se aut cum liquirit. passul. edulcat. ut & cerevisia tenuis, cui $\mathbb{R}\text{æ}$ cordiales & refrigerantes instillari possunt. Vinum, imprimis generosius, exulet. Nonnunquam tamen evenit, ut deglutitio extremè læsa sit, ut nec solida nec liquida assumere possit æger, quò in casu catheterem, cui syringa adaptata, in œsophagum immittendum cum aliis svadet *Riverius*, ut h. m. juscula & alia remedia in ventriculum demittantur, id quod in quodam anginâ verâ correptò felici cum successu idem præstitit *Cent. III. obs. 72. p. 626.* Dubitant verò nonnulli, an tutò ejusmodi cannula faucibus inflammatis indi possit, unde cum cautela hac admittunt, si ad partem hanc non pertingat inflammatio: verendum enim, ne ex irritatione major noxa oriatur. Hinc ad periculum hoc evitandum aliud commendant instrumentum; sc. vesicam bubulam ad modum clysterum alligant fistulæ, eamque succo nutriente implent. Fistulam hanc non gulæ immittunt, sed ejus extremitatem solùm initio gulæ apponunt, post cum impetu comprimunt vesicam, ut sic liquor profiliens per œsophagum ad ventriculum detrudatur; quò ipso remedio desperatos quosdam ex fame restitutos vidit *Capivaccius*. Non omne tamen suffocationis hinc metuendæ periculum heic quoq; videtur abesse. Alii demum confugiunt ad *Clysteres nutrientes*, de quibus maxima controversia inter Autores agitur, dum quidam cum *Helmontio* omnem nutritionem illis denegant, qui in specie *Tr. de febr. c. 7. §. 16. & seq.* pro more suo nimis licentiosè in eorum defensores debacchatur; plures verò aliqualem nutriendi vim attribuunt. Utrorumque rationes adducere & examinare nimis longum foret, unde hujus rei cupidos ad *Roder. à Fonseca Consult. cit. Jul. Cæs. Claudin. de ingressu ad infirmos p. 327. D. Paul. de Sorbait p. 730. Mynsicht. in Armam. p. 427. Regner. de Gräff in Tr. de clyster. p. 191. Sennert. in institut. Med. pag. 1231. Decker. in Exerc. p. 390. & seqq. Hoffmann. in M. M. p. 125. Riverium in Praxi*, aliosque, qui argumentum hoc in scriptis suis tractant, remittimus. Sufficit nobis, non citra singulare ægrorum commodum, docente experientia, illos sæpius fuisse infusos, dum præter refectionem virium, quam inde sentiunt ægri, omnesque concedere coguntur, ad

sustentationem quoque faciunt, sicut exemplò cujusdam monialis probat laudatus *Fonsæca*, quæ, cum deglutire non posset, horum beneficio ad nonum usque diem in vita servata est. Parantur communiter ex illis, quæ citra præviam difficiliorem concoctionem in nutrimentum cedere possunt, ut sunt jura carniùm, caponum, pullor. gal. lin. cremor hordei & ptisanæ cum lacte & vino, vitellisque ovorum; sicut formulæ tales apud Autores nominatos prostant. Notandum verò, ante horum injectionem intestina *clystere* quodam *emolliente*, & *laxante* à sordibus nonnihil eluenda esse. Sic etiam odores carniùm affatar. vel panis calidi, ad viriùm conservationem aliquid conferre, exemplo *Democriti* constat, de quo *Diog. Laertius lib. IX.* refert, quòd foror ejus, ne in Cereris festo moreretur, eum adhuc per triduum odore panis calidi sustinuerit.

§. XLVII. *Somnum* ut in aliis inflammationibus internis, ita & in Angina fugiendum monent Autores, præprimis si respirationis læsio gravior adsit; dum enim in somno sanguis magis intro repit, suffocationis periculum timendum, si illi indulgeat patiens. Hinc *Amat. Lusitan. cent. I. curat. 40.* consuluit anginoso cuidam, ut parùm dormiret, quò ipso à morbo liber evasit; *vid. Nobil. D. Schneider. Tr. de morb. capit. lib. I. c. 4. p. 28. River. in Praxi, Hoffmann. in M. M. aliosque.* Talem corporis positum observet æger, à quo se levare per sentiscit. *Quies* vigente morbo svadenda, imprimis *silentium*, ne loquacitate faucibus afflictis majorem addat afflictionem. *Joubert. l. c.* in principio quietem tam necessariam esse asserit, ut, dum fluxus humorum fit, ne linguam quidem vel movendo, vel loquendo, vel masticando, quis commoveat, imò neque gargarizando gutturis & faucium partes exagitet; citante *Höfero locò alleg. p. 92.* Sunt tamen, qui in declinatione ad apostematis ruptionem *vociferationem* commendant. *Alvum apertam* esse in omni morbo bonum, effato *Senis* nostri; unde quum officii sui non rarò heic immemor esse soleat, suppositorio vel clystere laxante admonenda, de quo §. 32. etiam monitum. Ab omnibus tandem *affectibus* animum, quantum possibile, liberum gerat, ut nec ira excandescat, nec mœrore aut tristitia se magis angat; sed potius morbum immissum patienter toleret, non dubitans, quin, Deo curæ benedicente, exoptatus ejus subsequatur sit.

F I N I S.

MONITI MELIORA!



Uà multi subito perière, An-
gina, salutem
est, BECKERE, Tibi: stran-
gulat illa alios,
ast mediante ipsâ meliùs spiras ad ho-
nores.

Sic mala quæ multis, sunt bona,
sint quæ Tibi.

Gratulab. deprop.

PRÆSES.

Viderat eximios ausus cum Lipside Jena,
non unâ vice publicitus mirata profectus;
ingenii vires huic matri utriqve probatæ.
Ergò adeò Phœbus merito signare brabéo
tam doctum iussit caput & sociare medentum
Doctorum lateri. Laudes ipse undulat æqvus
Sala pater, plaususqve suos conjungere gestit.
Vade bonis avibus, stratoqve insiste decori;
Sic nova cottidiè venient tibi pondera honorum!

*Nobil. & Clariss. Dn. BECKERO, Medicinæ
Doctorando dignissimo, novos quos ca-
pessit honores ex animo gratulor, & fa-
ventem Hygeiam exopto*

Georg. VVolffg. VVedelius, D.

M *Eta stat : ex merito decreta est
debita palma,*

BECKERO: *Patriæ hanc opto salutiferam!*

*Optimè meritos honores Nobilissimi Dni Doctorandi,
Amici singulariter colendi, felicissimos precatur*

Augustinus Henr. Faschius, D.
P.P. & Archiater Ducalis Saxonicus.

V *iderat assiduum per regna tricorpora mundi
BECKERUM Medicina suum contendere cursu
improbo, & æternas artis conquirere merces.
Nunc diadema parat, quò cingat tempora docta,
& capiti imponit partam sudore coronam.
Grator: & in Praxi successus comprecor amplos.*

*Amico suo conjunctissimo gratulabundus
applaudebat*

Johannes Ernestus Grausold
Med. Ddus.

F I N I S.

